

**Archeologienota :
Lanaken, Tongersesteenweg
(prov. Limburg)**

**Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, april-mei 2019**

Titel

Archeologienota:
Lanaken, Tongersesteenweg,
(prov. Limburg)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Alpha Studieburo bvba

Projectcode

2019C139

Plaats en datum

Borgerhout, april-mei 2019

Reeks en nummer

RVFSA-Rapport, 62

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	4
2. Inleiding	7
2.1. Beschrijving van de geplande werkzaamheden	7
2.2. Archeologische voorkennis	8
2.3. Methodiek van het onderzoek	8
3. Archeologisch bureauonderzoek/assessment	9
3.1. Geo(morfo)logie en bodem	9
3.2. Topografie	12
3.3. Historische, cartografische en archeologische kennis	15
3.3.1. Korte historiek van Lanaken (geschreven bronnen)	15
3.3.2. Cartografische bronnen/luchtfoto's	18
3.3.3. Archeologisch Lanaken en centrale archeologische inventaris	27
3.3.4. Archeologienota's	37
3.3.4. Overige wetenschappelijke inventarissen	39
3.4. Huidig gebruik projectgebied	39
3.5. Impact geplande werken	40
4. Synthese, onderzoeksvragen en samenvatting	42
4.1. Synthese gespecialiseerd publiek en antwoord onderzoeksvragen	42
4.2. Samenvatting niet gespecialiseerd publiek	45
5. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	45
6. Bibliografie	47
6.1. Online bronnen	47
6.2. Literatuur	49
7. Lijst figuren en bijlagen	50
7.1. Lijst figuren	50
7.2. Lijst Bijlagen	51

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

Lanaken, Tongersesteenweg (19-LAN/TON-2019C139)

Ligging

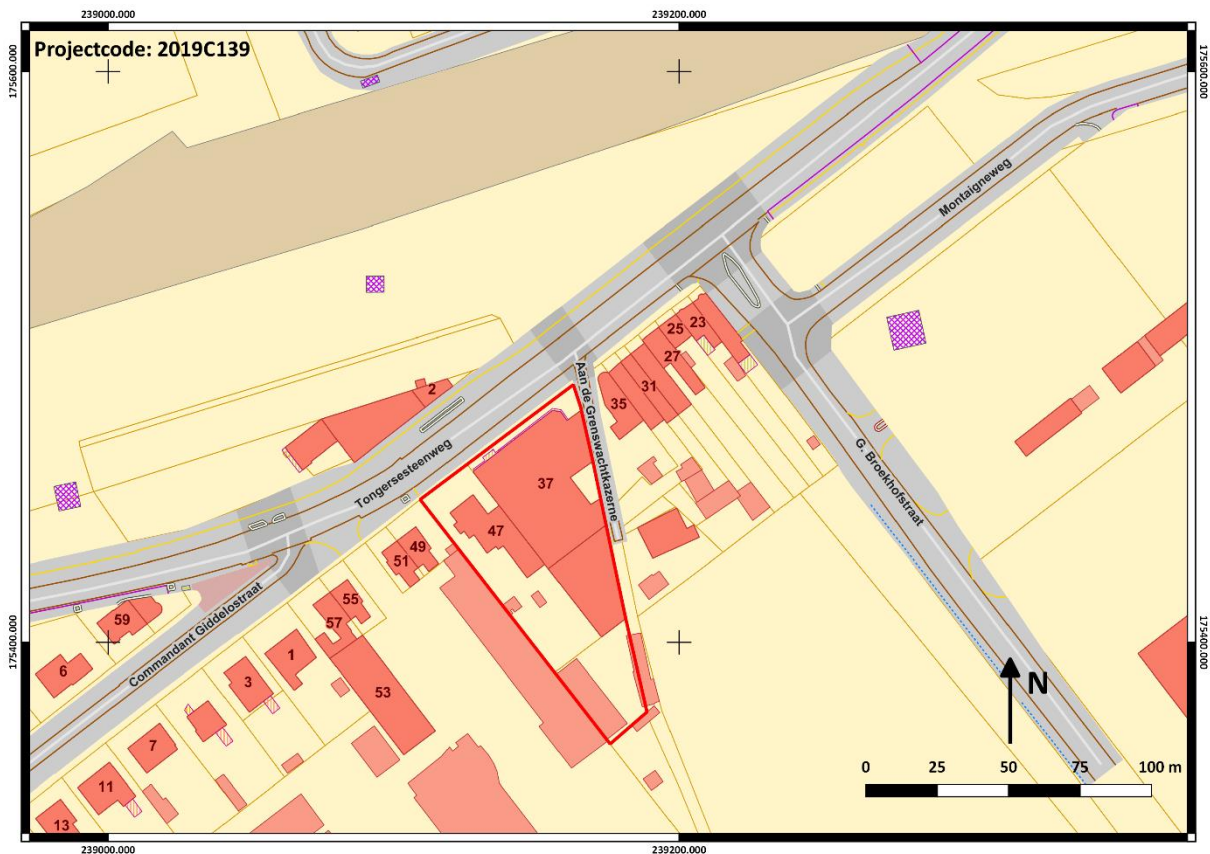
Limburg, Lanaken,
 Tongersesteenweg 37

Kadastrale gegevens

Lanaken:
 1de Afdeling: Sectie C
 Perceelnummers: 639R5, 639L4, 639R4, 639V5

Bounding Box

X239175,7	Y175364,5
X239188,6	Y175375,6
X239163,1	Y175490,1
X239109,6	Y175450,0

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied in rood

Projectcode

2019C139

Oprachtgever

Alpha Studieburo bvba

Contactpersoon opdrachtgever

Gerda Peiffer

Uitvoerder

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126
Guldensporenstraat 143
2140 Borgerhout

Geplande ingreep

Sloop bestaande bebouwing, bouwen nieuw restaurant, aanleggen nutsvoorzieningen en wegenis.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De melding werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn.

Randvoorwaarden

Het projectgebied is volledig bebouwd en niet toegankelijk voor bijkomend onderzoek.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?

- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo nee, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

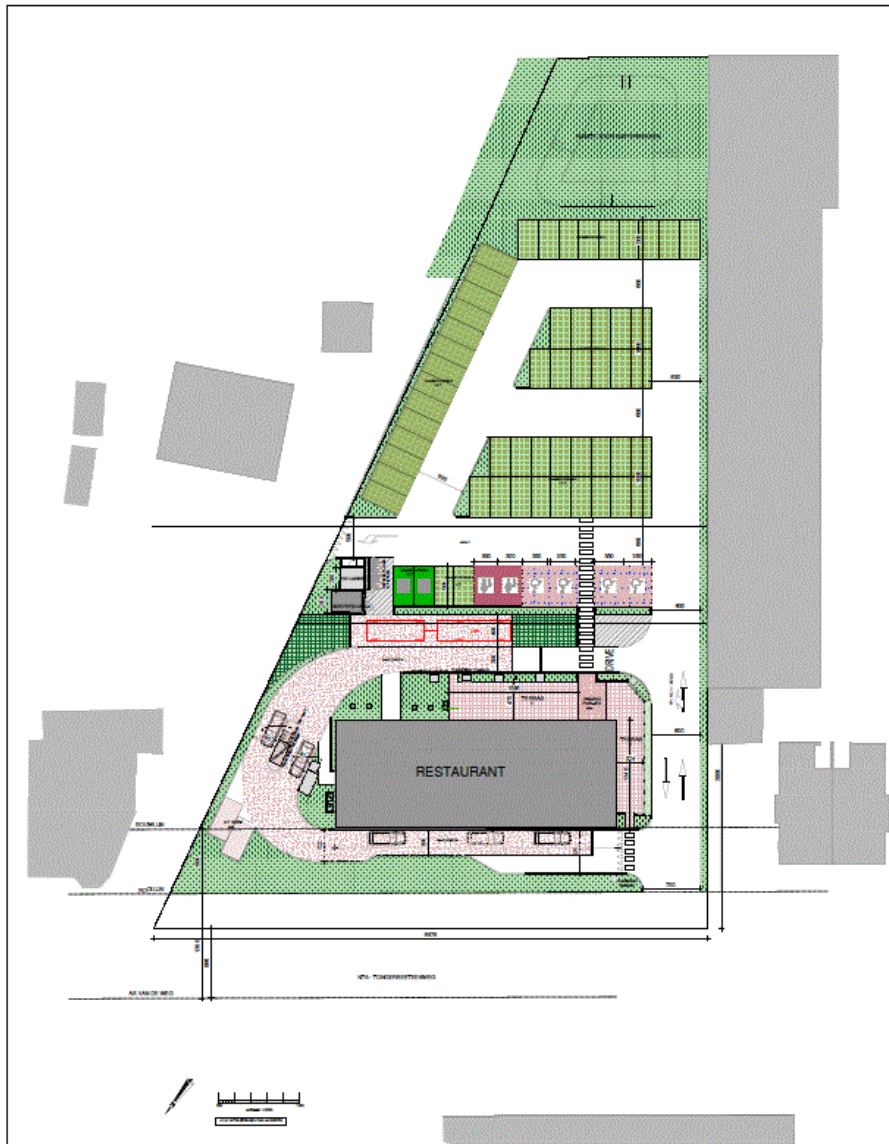
Thesaurus

Bureauonderzoek.

2. Inleiding

Doel van dit bureauonderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag met het oog op het bouwen van een nieuw restaurant te Lanaken, Tongersesteenweg 37. In deze archeologienota wordt via een bureauonderzoek nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Het projectgebied wordt in eerste instantie binnen een grotere context geplaatst. Vervolgens wordt nagegaan wat de recente gebruiksgeschiedenis van het projectgebied is en wat hiervan de mogelijke impact was op perceelsniveau. Tevens wordt de mogelijke impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologische potentieel besproken. Op basis van alle voorhanden zijnde gegevens wordt vervolgens een programma van maatregelen voorgesteld.

2.1. Beschrijving van de geplande werkzaamheden

Figuur 2: Inplanting nieuw ontwerp

Op de projectlocatie zal een nieuw restaurant worden opgetrokken en worden de nodige nutsleidingen, wegenis en parking en een waterbufferbekken voorzien ten behoeve van de nieuwbouw. Voorafgaandelijk aan de constructie wordt de bestaande bebouwing ter hoogte van het nieuwe restaurant en de te realiseren wegenis, parking en het waterbufferbekken volledig gesloopt. De toestand op de beide westelijke percelen blijft ongewijzigd.

2.2. Archeologische voorkennis

Er werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd binnen het projectgebied.

2.3. Methodiek van het onderzoek

Om een antwoord te kunnen formuleren op de hoger geformuleerde vraagstellingen werden verschillende acties ondernomen. In de eerste plaats werden hoofdzakelijk bronnen geraadpleegd die online beschikbaar werden gesteld door de Vlaamse Overheid. Na het raadplegen van de basisbronnen die beschikbaar zijn voor het betreffende projectgebied, werd nagegaan of het nodig was om bijkomende bronnen te raadplegen of dat de geraadpleegde bronnen volstonden om een antwoord op de desbetreffende vraag te formuleren. Tevens werd geëvalueerd of het raadplegen van eventueel bijkomende bronnen extra gegevens kon opbrengen om een antwoord te kunnen formuleren op de gestelde onderzoeksvragen. Aangezien het projectgebied gelegen is in een zone die gekenmerkt is door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden werd extra aandacht besteed aan de relatie van het projectgebied met het landschap en de ruimere omgeving.

Om een zicht te krijgen op de landschapshistoriek van het projectgebied werden de online databases van Geopunt Vlaanderen (www.geopunt.be) en Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be) geraadpleegd. De volgende kaarten werden geraadpleegd: bodemkaart, bodemgebruikskaart, erosiegevoeligheidskaart, tertiair geologische kaart en quartair geologische kaart. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het projectgebied. Tevens werd het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (raster 1 meter) geraadpleegd.

Om na te gaan welke potentiële archeologische sites zich in het projectgebied en de ruimere omgeving bevinden, werd de Centrale Archeologische Inventaris (www.cai.onroerendergoed.be) geraadpleegd. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de inventaris niet volledig is en geen garantie biedt op de aanwezigheid of afwezigheid van een eventuele archeologische site. De ingevoerde locaties werden enerzijds op basis van cartografische, literaire en toponomische bronnen geselecteerd en anderzijds op basis van waarnemingen op het terrein (vondstmeldingen, veldprospecties, prospecties met ingreep in de bodem, archeologisch onderzoek). Verder werd nagekeken of er in de recente jaren onderzoeken in de omgeving werden uitgevoerd die niet werden opgenomen in de CAI vanwege de verwaarloosbare

resultaten en werd nagekeken of er recent archeologienota's werden opgesteld in de omgeving van het projectgebied.

Om een inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van cultuurhistorische elementen en een verder inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van een archeologisch bodemarchief werden verschillende beschikbare historische en cartografische bronnen online geraadpleegd. Voor de oudere periodes werd beroep gedaan op gegevens beschikbaar op www.inventaris.onroerendergoed.be. De hier beschikbare gegevens kwamen tot stand na een uitgebreide literaire studie. De opgegeven bronnen werden niet extra gecontroleerd, noch werden er bijkomende bronnen geraadpleegd. Op basis van de beschikbare gegevens werd beslist dat deze volstonden om een algemeen beeld te verkrijgen omtrent de historische ontwikkeling van Lanaken (waarin het projectgebied zich bevindt). Voor de cartografische bronnen werden in de eerste plaats de georeferende plannen geraadpleegd op het online Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroerendergoed.be). Het betreft de kaart van Villaret, Ferraris, de Atlas der Buurtwegen en de kaarten van Vandermaelen. Het plan Popp is niet beschikbaar. Tevens werden enkele 20ste en 21ste eeuwse luchtfoto's geraadpleegd op dezelfde website. Deze werden voornamelijk geraadpleegd om een zicht te krijgen op de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving in recente tijden. Tevens werden via www.cartesius.be enkele 19de en 20ste eeuwse kaarten en luchtfoto's geraadpleegd.

Om een inzicht te verkrijgen omtrent de impact van de geplande werken op het eventuele bodemarchief werden alle beschikbare gegevens via de bouwheer opgevraagd en ter beschikking gesteld.

Aan de hand van de online beschikbare bronnen en de door de bouwheer geleverde plannen, kon voldoende informatie gegenereerd worden omtrent het archeologische potentieel van het projectgebied. Daarom werd besloten geen bijkomende literaire bronnen te raadplegen. Dit zou allicht nog wat meer informatie aan het licht brengen, maar valt buiten de doelstelling van deze bureaustudie.

3. Archeologisch bureauonderzoek/assessment

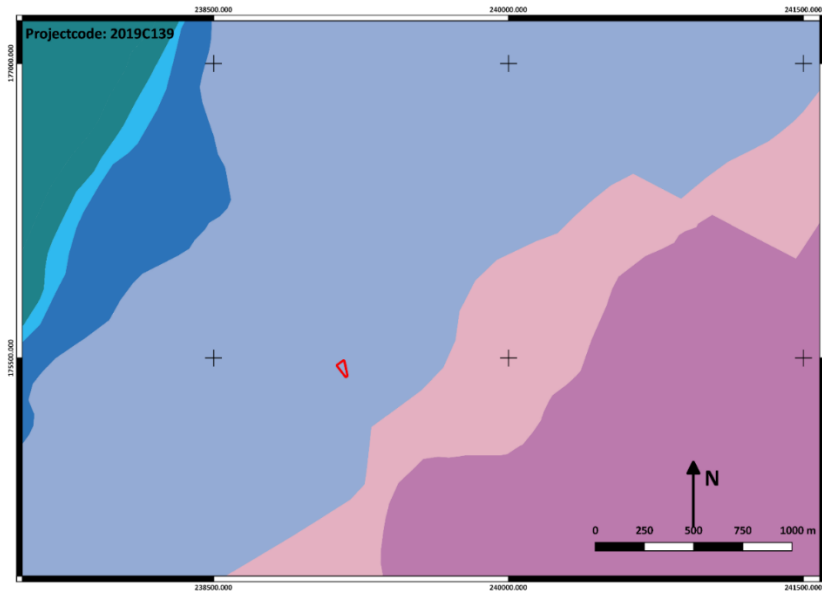
3.1. Geo(morfo)logie en bodem

Fysisch-geografisch gezien bevindt het plangebied zich in de vallei van de Maas, dewelke zich verder in oostelijke richting situeert.

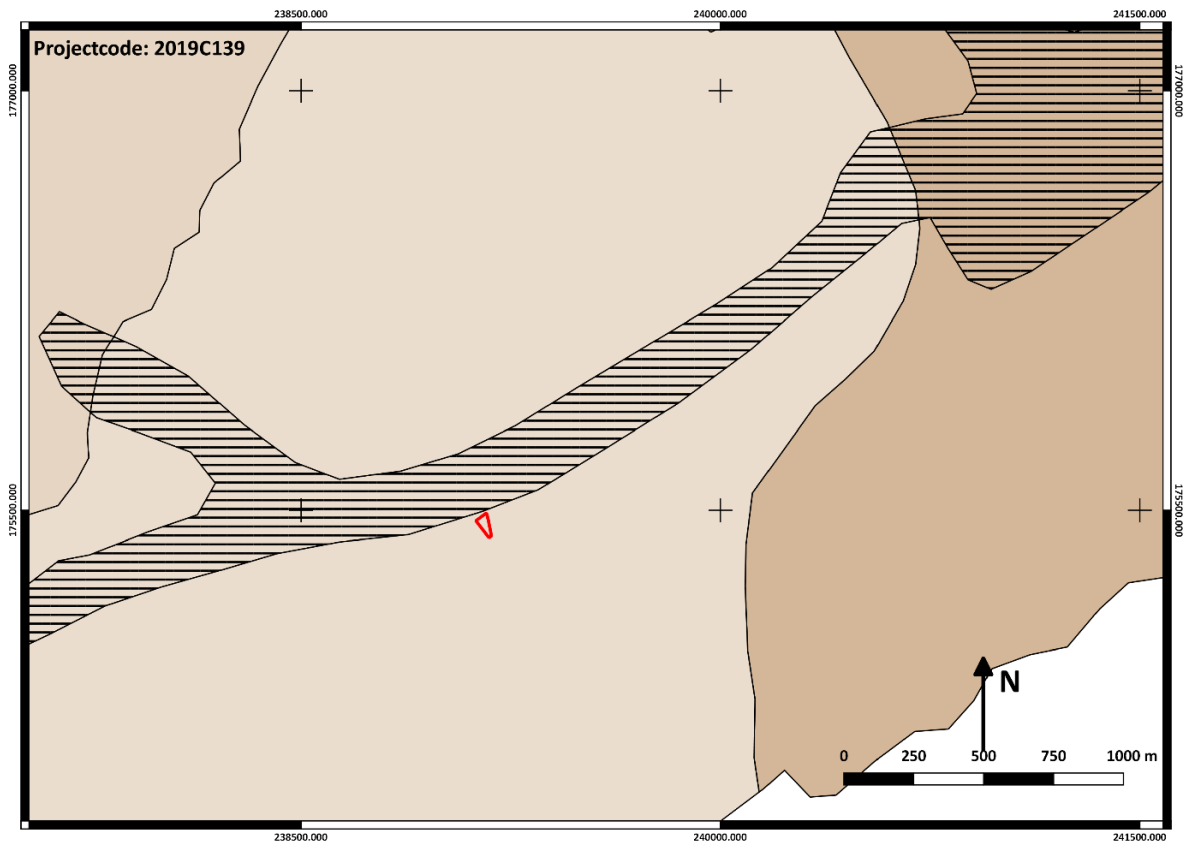
De tertiair geologische kaart wijst uit dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied uit de Formatie van Bilzen bestaat. Deze wordt gevormd door twee zandige lagen gescheiden door een kleiige eenheid.¹

¹ <https://www.dov.vlaanderen.be/zoeken-acdov/DovAppZoeken/>

Volgens de Quartairgeologische profieltypekaart behoort het projectgebied tot type 30 en bevinden er zich geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het quartairgeologische profiel bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan en/of het Saaliaan (ELPw-MPs) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) bovenop fluviatiele afzettingen van het Midden-Pleistoceen waarbij de bovenste kaartenheid mogelijk zelfs ontbreekt.

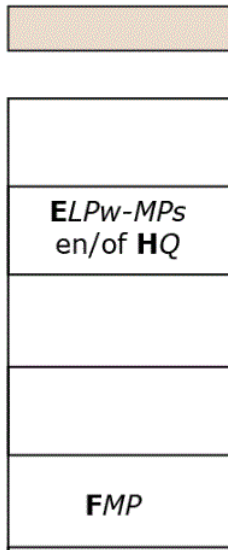

Figuur 3: Projectgebied op tertiair geologische kaart

Figuur 4: Projectgebied op quartair geologische kaart

30

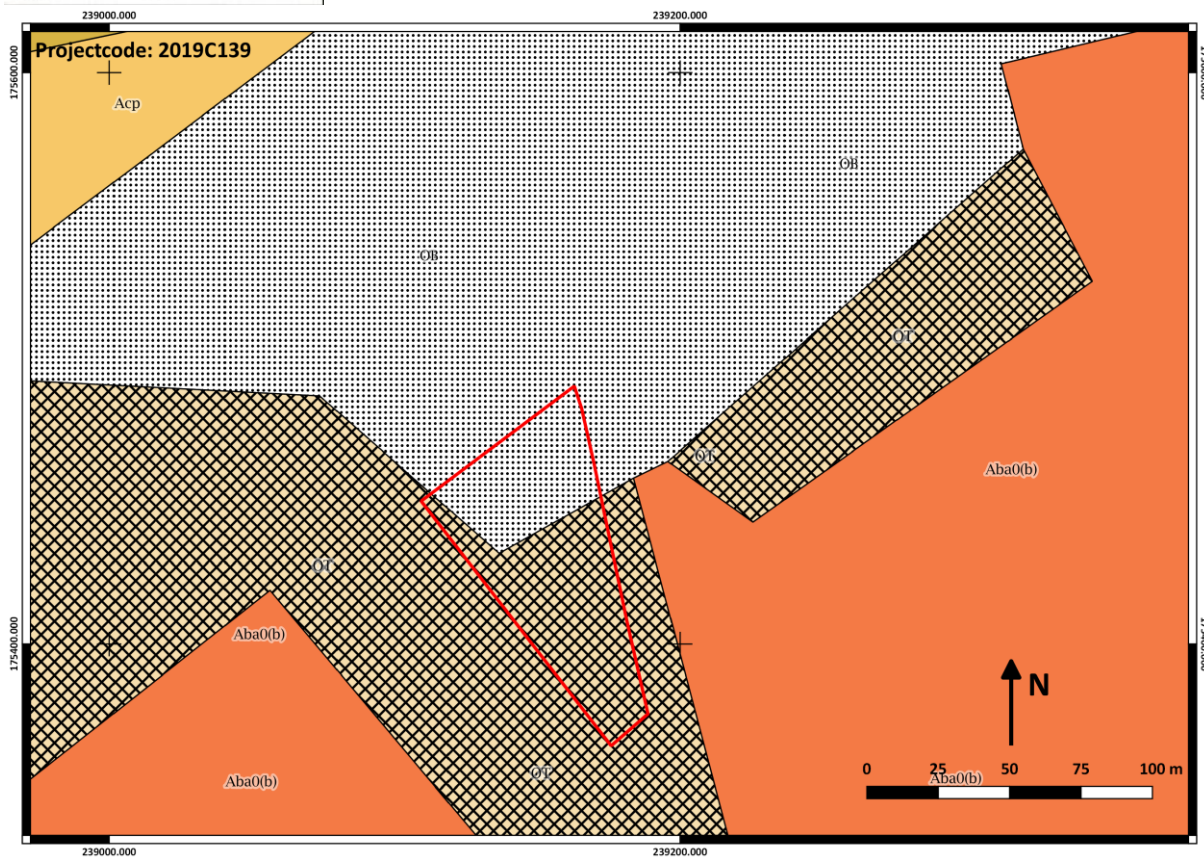
* De karteereenheid is mogelijk afwezig.
ELPW-MPs Eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
FMP Fluviaatiele afzettingen van het Midden-Pleistoceen.

Figuur 5: Legende Quartairgeologische profieltype 30

Op de bodemkaart van Vlaanderen wordt voor het projectgebied bodemtype OT weergegeven voor het zuidelijke deel van het terrein (dit zijn sterk vergraven (verstoorde) antropogene bodems) en bodemtype OB voor het noordelijke deel van het terrein (dit zijn eveneens verstoorde antropogene bodems, meer bepaald bebouwde gronden).

In de omgeving van het projectgebied komen bodems voor van het type Aba0(b). Dit zijn droge leembodems met textuur B horizont. De serie Aba, ontwikkeld in het Pleistocene loessdek, vertoont onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem; bij Aba0 rust de Ap op een geelbruine overgangshorizont. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. Bij Aba(b) profielen met gevlekte textuur B vertoont deze horizont grijze strepen of gebleekte vlekken. Bij de substraatseries begint een steenachtig zand, klei- of klei-zandsubstraat op geringe of matige diepte. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dank zij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. Substraatseries zijn evenwel gevoeliger voor droogte, te meer daar ze dikwijls op hellingen met snelle oppervlakkige ontwatering liggen. De Aba gronden zijn zeer geschikt voor veeleisende teelten (tarwe, gerst, luzerne, suikerbieten); ze komen in aanmerking voor fruitteelt (appel, peer, kers). Op sterk hellende terreinen dienen voorzorgsmaatregelen tegen de erosie genomen te worden.²

² VAN RANST E. & C. SYS, 2000.

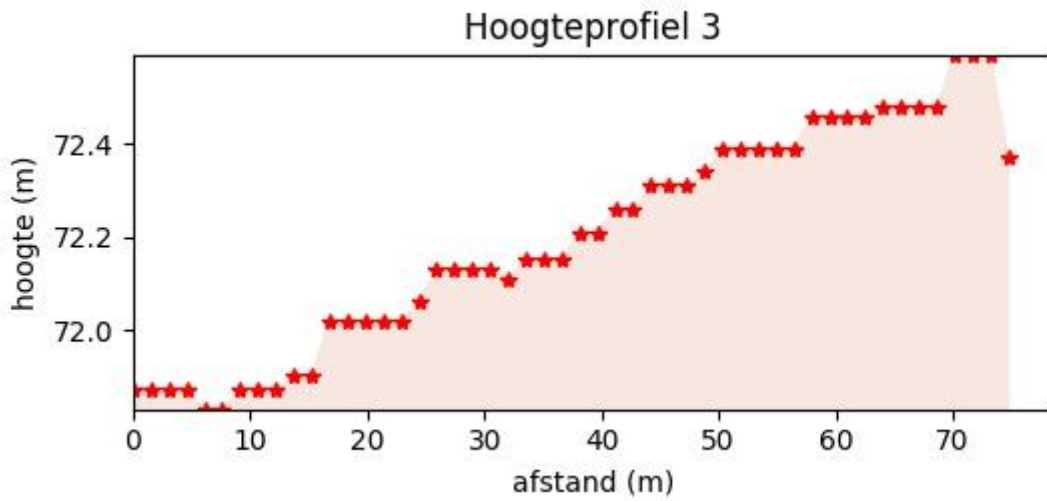
Figuur 6: Projectgebied op de bodemkaart van Vlaanderen

3.2. Topografie

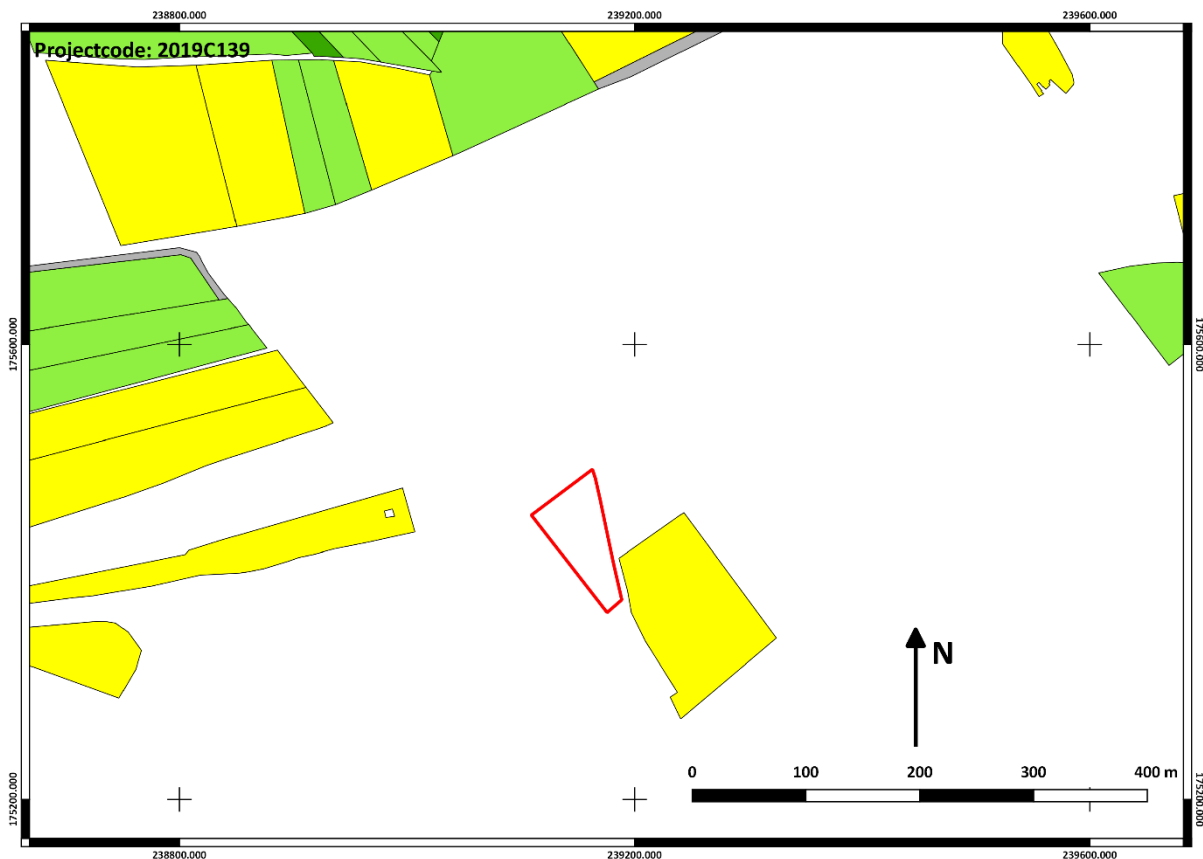
Het projectgebied, gelegen op ongeveer 1300 meter ten zuidwesten van het centrum van Lanaken, bestaat uit vier percelen die samen een min of meer driehoekige zone vormen met de breedste kant haaks op de Tongersesteenweg georiënteerd. In het oosten grenst het projectgebied aan de doodlopende straat Aan de Grenswachtkazerne. Ten oosten, westen en zuiden van het projectgebied bevindt zich een autocarbedrijf enerzijds en een transportbedrijf anderzijds. Deze zijn beide voorzien van een ruime verharde parking die het omliggende landschap domineren. Ten zuidoosten is een groot braakliggend terrein, hier zal volgens een recentelijk geschreven archeologienota een uitbreiding van de terreinen van het transportbedrijf plaatsvinden. Plusminus 300 meter ten zuiden van het projectgebied situeert zich het Albertkanaal. Op 85 meter naar het noorden treffen we de spoorlijn Hasselt – Maastricht aan. Nog verder noordwaarts, plusminus 225 meter van het terrein, bevindt zich de Langkreukelbeek.

Het projectgebied situeert zich rond de 72 meter hoogtelijn met hoogtes binnen het projectgebied die schommelen tussen 71,82 en 72,50 meter + TAW. Hierbij situeren de laagste waarden zich min of meer in het noordwestelijke deel en de hoogste waarden in het zuidoostelijke deel van het terrein. Het

terrein is vrij vlak maar kent desalniettemin een licht stijgend hoogteverloop in zuidoostelijke richting waarbij het terrein plusminus 1 centimeter stijgt per meter.

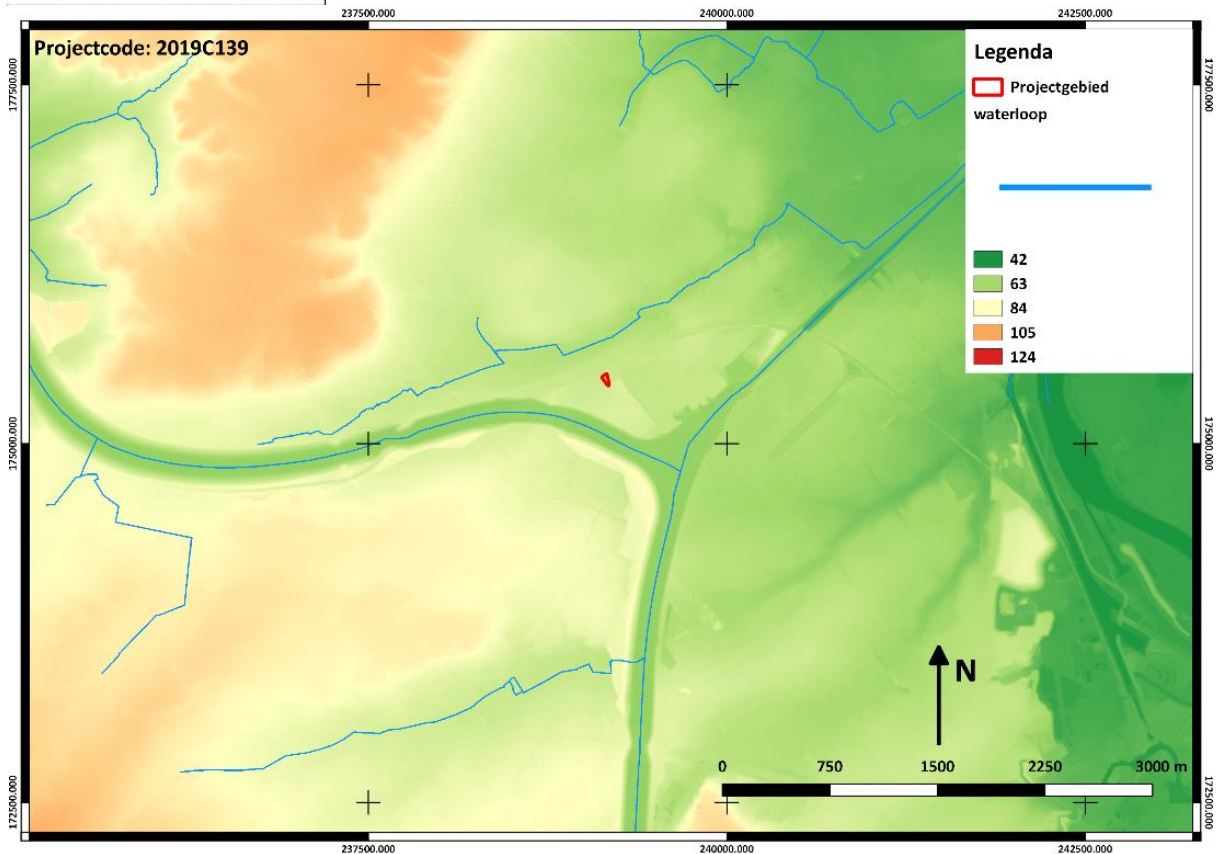

Figuur 7: Doorsnede door het terrein van noordwest naar zuidoost

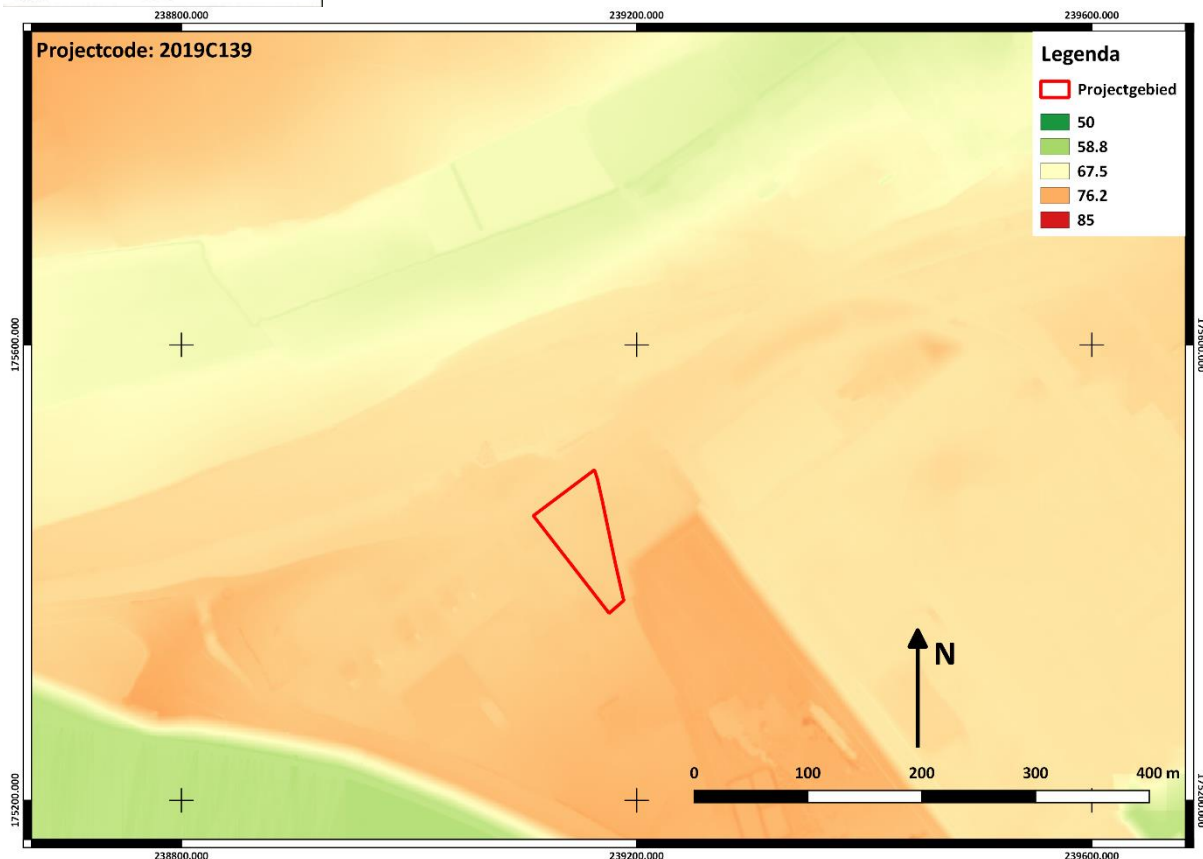
Figuur 8: Erosiegevoeligheidskaart omgeving projectgebied

Dit licht hellend maaiveld vertaalt zich in de bodemerosiegevoeligheidskaart in lichtgroene en gele zones gekenmerkt door een lage tot zeer lage erosie.

Figuur 9: Projectgebied op digitaal hoogtemodel Vlaanderen II (1 meter)

Op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen is duidelijk te zien dat het projectgebied zich aan de rand van de Maasvallei bevindt. In de valleivlakte snijden zich verschillende beken, die hun bron hogerop in het landschap vinden, duidelijk dieper in. Ten noorden is de lagere vallei van de Langkreukelbeek zichtbaar. Het terrein situeert zich in een iets hogere zone in de Maasvallei maar lijkt enkele onnatuurlijke rechte features te vertonen ter hoogte van het projectgebied.

Figuur 10: Microreliëf ter hoogte van het projectgebied

Wanneer we deze gegevens vergelijken met de gekarteerde bodemtypes op de bodemkaart van Vlaanderen, waar ter hoogte en in de omgeving van het projectgebied sterk vergraven bodems (OT) werden vastgesteld, valt op dat ze eenzelfde rechtlijnigheid en oriëntatie hebben. Zowel de detailopname van het Digitaal Hoogtemodel als de bodemkaart tonen aan dat het oorspronkelijke reliëf ter hoogte van het terrein werd gewijzigd.

3.3. Historische, cartografische en archeologische kennis

3.3.1. Korte historiek van Lanaken (geschreven bronnen)

Vondsten uit het neolithicum, de Romeinse en Merovingische periode bewijzen de oude bewoning van Lanaken. De eerste vermelding is als Lodenaken (1106).

Aanvankelijk behoort het grondgebied waarschijnlijk tot het domein van de Duitse keizer, die in 1106 het begeavingsrecht van de parochie aan het Sint-Servaaskapittel van Maastricht schenkt. De huidige gemeente ontstaat in 1808 door samenvoeging van de gehuchten Smeermaas, Hocht, Pietersem, Cauberg, Bessemer en Buchden.

Het grootste gedeelte van het grondgebied heeft steeds deel uit gemaakt van de Loonse heerlijkheid Pietersem, die rechtstreeks ressorteerde onder het Duitse rijk, en het statuut van vrije rijksbaronie had. Toch schijnen Lanaken en Pietersem van verschillende oorsprong, getuige de verre ligging van de

kerk ten opzichte van het kasteel. De heerlijkheid Lanaken hoort van de 12de tot de 15de eeuw toe aan het geslacht Pietersem. Van 1427 tot het einde van de 18de eeuw is ze in handen van de familie de Merode. De heren van Pietersem stichtten circa 1186 in hun heerlijkheid de cisterciënzerabdij van Hocht (confer Hocht).

Aan het eind van de 11de eeuw bestaat er reeds een kerk in de villa Lodenaken, die de parochiale rechten bezit. Mogelijk is het een stichting van de kanunniken van het Sint-Servaaskapittel van Maastricht, de oudst gekende bezitters. Op een onbekend tijdstip komt het patronaatsrecht en twee derden van de tienden in bezit van de heren van Pietersem.

Het gehucht Smeermaas hoort oorspronkelijk bij Maastricht, en ressorteerde onder het Maastrichtse Vroenhof. Het gehucht Cauberg ("Cauwenbergh" op de Ferrariskaart) is sinds de vastlegging van de grens België-Nederland, in 1839, een gehucht van Maastricht (Oud-Caberg).

Op 4 oktober 1914 wordt het centrum van Lanaken door de Duitsers beschoten en gedeeltelijk in brand gestoken; vooral de Koning Albertlaan heeft zwaar te lijden; vrijwel alle huizen, evenals de oude rijkswachtkazerne gaan in de vlammen op. Dit gebeurt in gevechten met en als represaillemaatregel tegen de Belgische vrijwilligersgroep onder leiding van burgemeester E. de Caritat (confer Koning Albertlaan).

Van het primitieve stratenpatroon bleven slechts weinig resten bewaard. De hoofdas Stationsstraat - Koning Albertlaan, die trouwens oorspronkelijk lang niet zo rechthoekig was als tegenwoordig, doorsnijdt nog steeds de gemeente van het zuidwesten naar het noordoosten, ongeveer parallel met de Molenbeek, die de gemeente in dezelfde richting doorkruist. Waar deze as oorspronkelijk de verschillende gehuchten aaneenreeg, krijgt ze in de loop van de 19de eeuw haar karakter van hoofdstraat, nu nóg de enige straat met aaneengesloten bebouwing. De kerk ligt aan deze as. Het centrum van het oude gehucht Pietersem werd er in opgenomen.

De primitieve verbinding met het in de noordelijke heide afgelegen gehucht Bessemer (thans gedeeltelijk grondgebied Zutendaal) is de Bessemerstraat. Samen met de Broekstraat en de Heuvelstraat was het één van de dichtst bebouwde straten van het centrum van het dorp. Een tweede verbinding met Bessemer, vanuit het gehucht Pietersem, -de huidige Waterstraat- verloor al haar belang na de aanleg van de Maastrichterweg (N77); laatstgenoemde verzorgt nu ook de verbinding met Smeermaas.

Een ingreep uit de eerste helft van de 19de eeuw, is de aanleg van de Zuid-Willemsvaart (1824-1829) dwars doorheen het gehucht Smeermaas, en parallel met de Maas, die de oostgrens van de gemeente vormt en tevens de grens met Nederland.

In 1856 wordt de spoorweg Hasselt-Maastricht (Aken) aangelegd in het zuiden van de gemeente. De gemeente wordt van een station voorzien. Deze spoorlijn kent tegenwoordig nog slechts sporadisch goederenvervoer.

De hoofdas doorheen de gemeente kreeg aan haar zuidwestelijk uiteinde een verbinding met de in zuidelijke richting lopende Tongersesteenweg, die in Vroenhoven uitmondt in de steenweg Tongeren-Maastricht, en aan haar noordoostelijk uiteinde een aansluiting op de in 1812-1813 aangelegde steenweg Maastricht-Maaseik, die in noordelijke richting loopt. Een belangrijke ingreep was de aanleg van het Albertkanaal, in 1929-39, waarvan de westelijke en zuidelijke arm in Lanaken samenkomen in het uitgestrekte Briegdendok, om dan in de Verbindingsvaart in noordoostelijke richting verder te lopen. Deze Verbindingsvaart isoleerde de abdij van Hocht van haar natuurlijk centrum, het gehucht Pietersem en doorsneed de verbinding ermee, die oorspronkelijk bestond uit een rechtlijnige dreef.

De verschillende kanaalarmen en het Briegdendok, samen met de aanwezigheid van de spoorlijn en het station, leidden na de Tweede wereldoorlog tot de vestiging van verschillende belangrijke industrieën (papier, rubber, kunstvezelproductie), die het uitzicht van het zuidelijk deel van de gemeente sterk zijn gaan bepalen.

Waar Lanaken tot aan het begin van de 20ste eeuw een landelijke gemeente was, heeft de vestiging van deze bedrijven, evenals de opening van de steenkoolmijn in het naburige Eisden de tewerkstelling doen toenemen, zodat het bevolkingsaantal snel steeg. Bovendien kent Lanaken een vrij belangrijke pendel naar Maastricht. Dit alles had op zijn beurt een belangrijke toename van de bebouwing tot gevolg, onder meer ten noorden van de hoofdas Stationsstraat - Koning Alberlaan, waar verschillende nieuwe woonwijken ontstonden (gebied tussen Arkstraat - Bessemerstraat - Hoenderbroekstraat - Pannestraat en tussen de Hoenderbroekstraat en de Eikelenweg). In de hoek tussen de Bessemerstraat en de Stationsstraat ontstond een winkelcentrum. Ook ten noorden van het oude gehucht Pietersem groeiden een aantal nieuwe wijken.

Lanaken ligt op de grens tussen Haspengouw en de Kempen. Ten zuiden van de hoofdas van de gemeente vertoont het landschap van oudsher het typisch Haspengouwse uitzicht, met open akkerbouw. Ten noorden van de hoofdas begint de heide. Het landschap wordt hier traditioneel gekenmerkt door grote bosbestanden en heideduinen, die ook nu nog circa 38% van het grondgebied van de gemeente beslaan.³

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Lanaken* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120367> (geraadpleegd op 6 april 2019).

3.3.2. Cartografische bronnen/luchtfoto's

Bij de studie van de cartografische bronnen werd gekeken naar de onmiddellijke omgeving van het projectgebied. Voor het projectgebied zijn verschillende historische kaarten beschikbaar die digitaal beschikbaar zijn op het geoportaal. Er werd eveneens gekeken voor eventueel bijkomende informatie op www.cartesius.be.

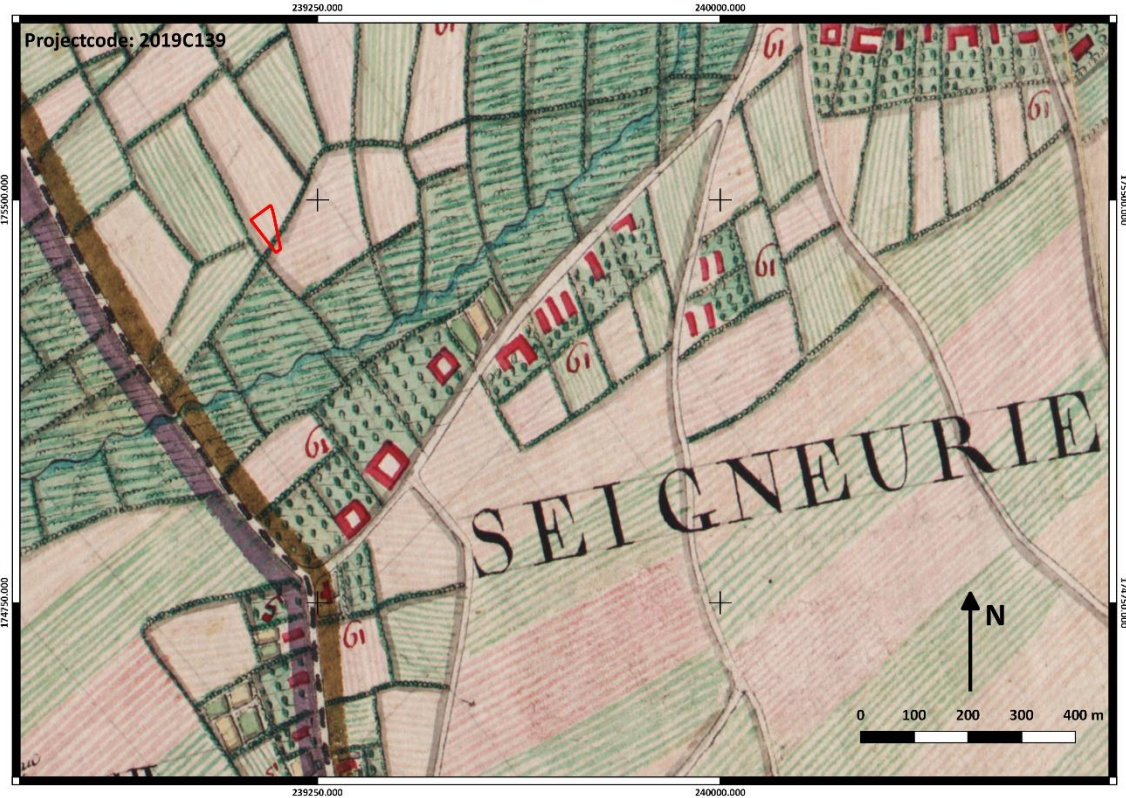

Figuur 11: Kaart van Villaret (1745-1748)

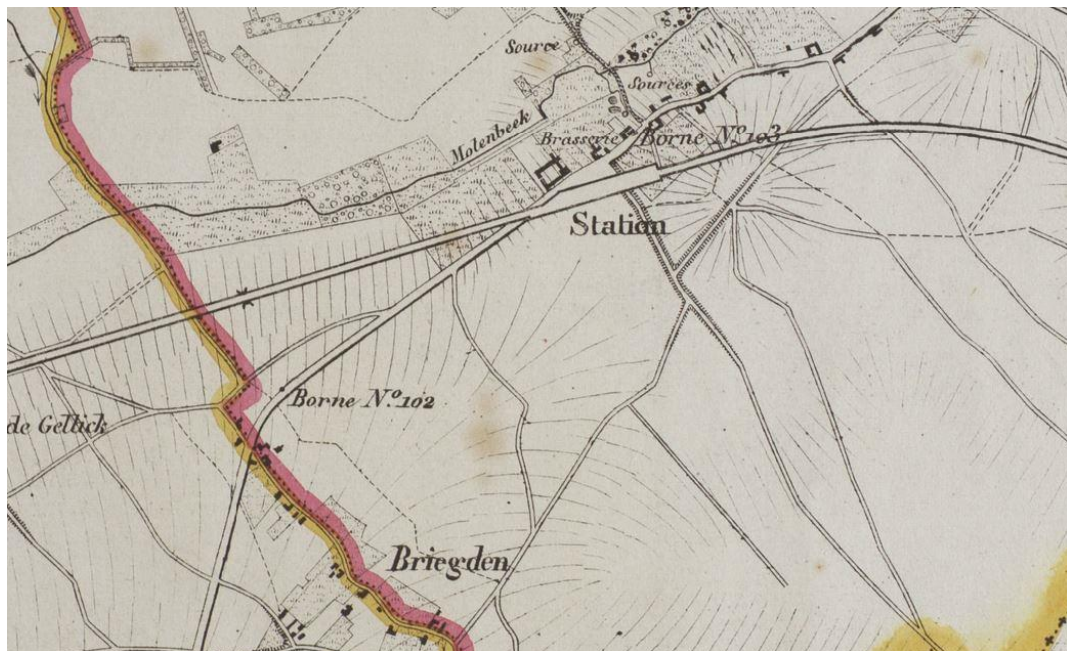
De oudst beschikbare georeferentieerde kaart voor het projectgebied (kaart van Fricx uit 1712) wordt hier niet verder behandeld omwille van lage gedetailleerd en de te grote afwijking op de georeferentie.

De oudst beschikbare georeferentieerde en enigszins bruikbare kaarten dateren uit het midden en laatste kwart van de 18de eeuw. Meer bepaald betreft het de kaarten van Villaret (1745-1748) en van Ferraris (1771-1778). Op de kaart van Villaret herkennen we de Tongersesteenweg en de Langkreukelbeek ten noorden van het projectgebied. Ten zuiden van de baan bevinden zich geen woningen en zijn verder geen details weergegeven. Het terrein lijkt ongebruikt in deze periode. De kaart van Ferraris vertoont meer details, echter zien we duidelijk dat het projectgebied zich op de verkeerde plaats bevindt. We herkennen eveneens de beek en de Tongersesteenweg, maar deze bevinden zich ten zuiden van het projectgebied. Het is niet duidelijk waar het terrein precies te situeren is, maar allicht bevindt het zich ter hoogte van de akkers aan de zuidelijke zijweg van de

Tongersesteenweg. Deze komt mogelijk overeen met de huidige straat ten oosten van het terrein. Verder in de richting van het centrum bevinden zich enkele bebouwde terreinen. Allicht betreft het landbouw gerelateerde bebouwing.

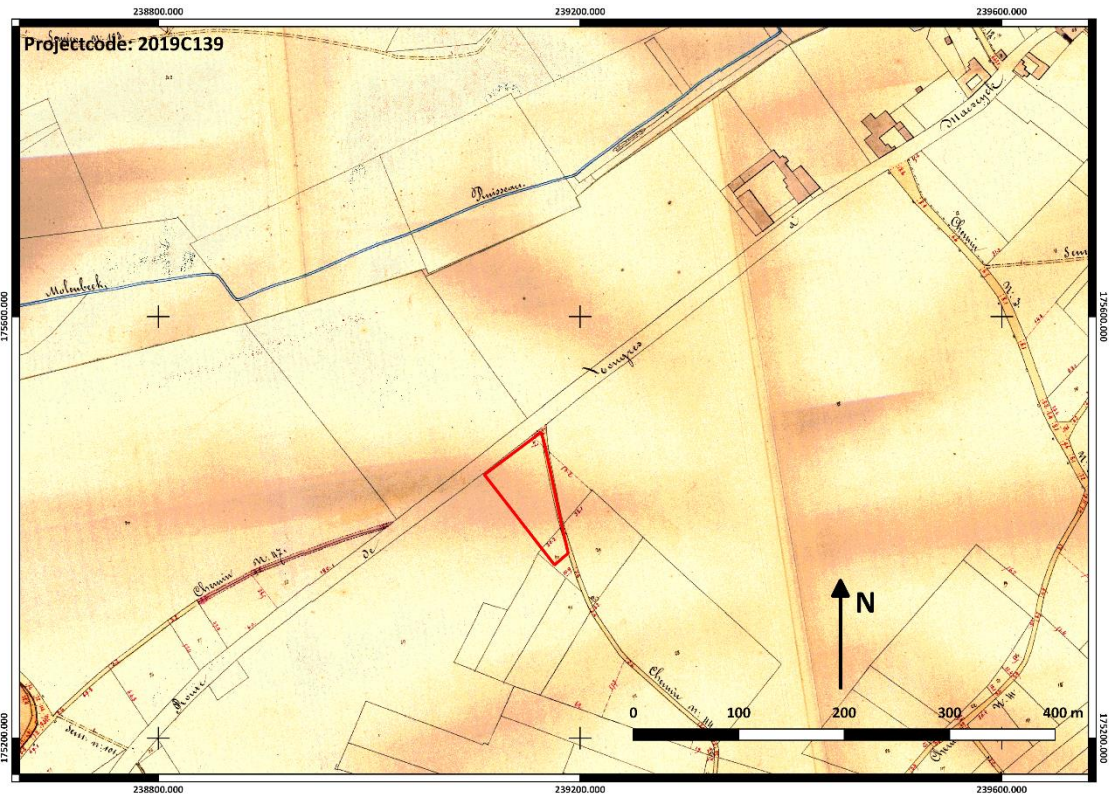
Figuur 12: Onderzoekgebied op kaart van Ferraris

Figuur 13: Kaart van Maestricht en omgeving 1847-1848⁴

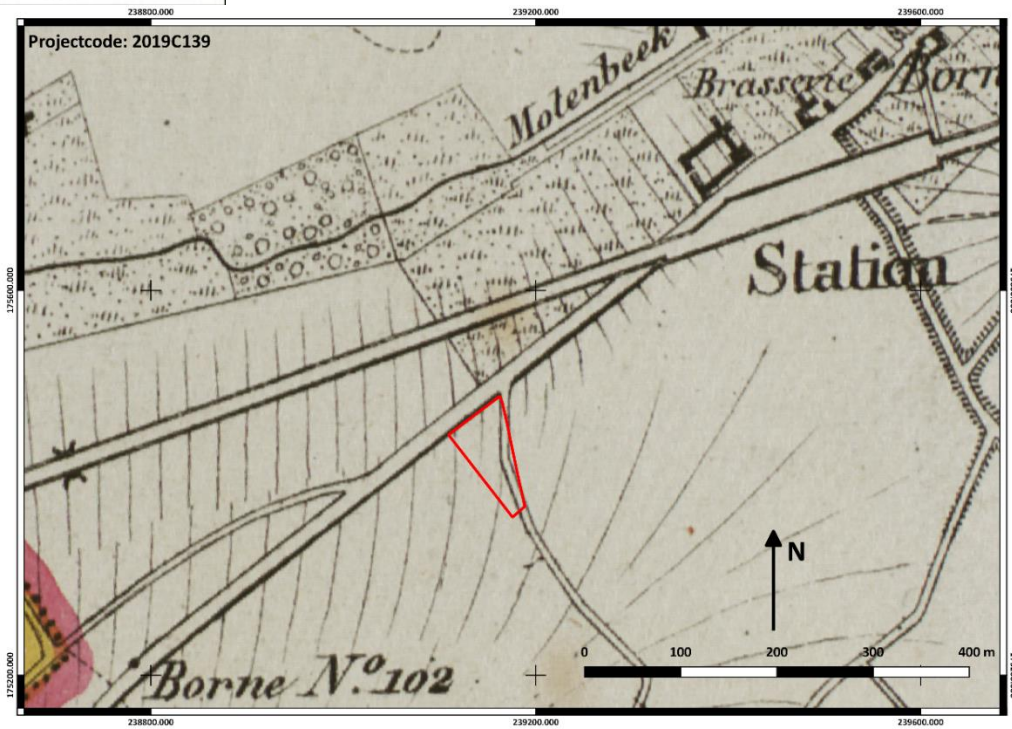
⁴https://uurl.kbr.be/1464746_1/20000

Voor de 19de eeuw zijn er verschillende gedetailleerdere kaarten beschikbaar voor het projectgebied. Zowel op een kaart van Maestricht en omgeving uit 1847-1848, op de Atlas der Buurtwegen, op de topografische kaart van Vandermaelen en de topografische kaart van het NGI uit 1872 herkennen we de Tongersesteenweg en de Aan de Kazernewachtstraat. Op geen van de kaarten zijn andere features weergegeven. Op de topografische kaart van het NGI zien we het natuurlijke reliëf dat een sterke hellingsgraad vertoont met verschillende elkaar kort opvolgende hoogtelijnen.

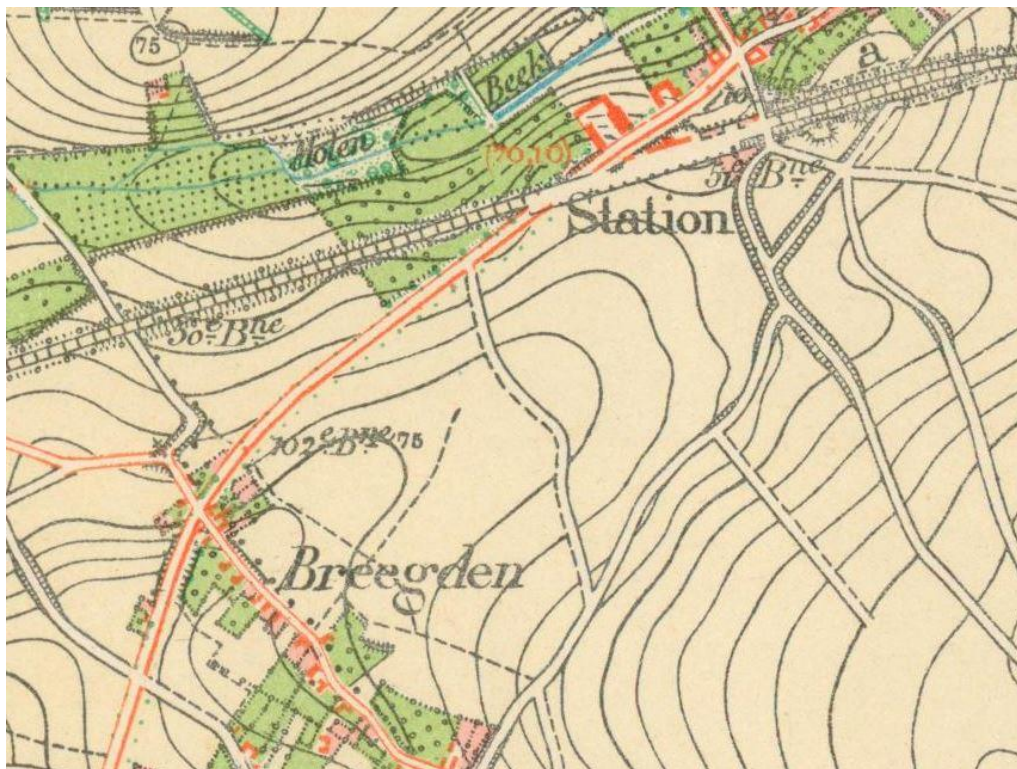

Figuur 14: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen⁵

⁵ www.geo.onroenderfgoed.be

Figuur 15: Onderzoekgebied op de topografische kaart Vandermaelen⁶

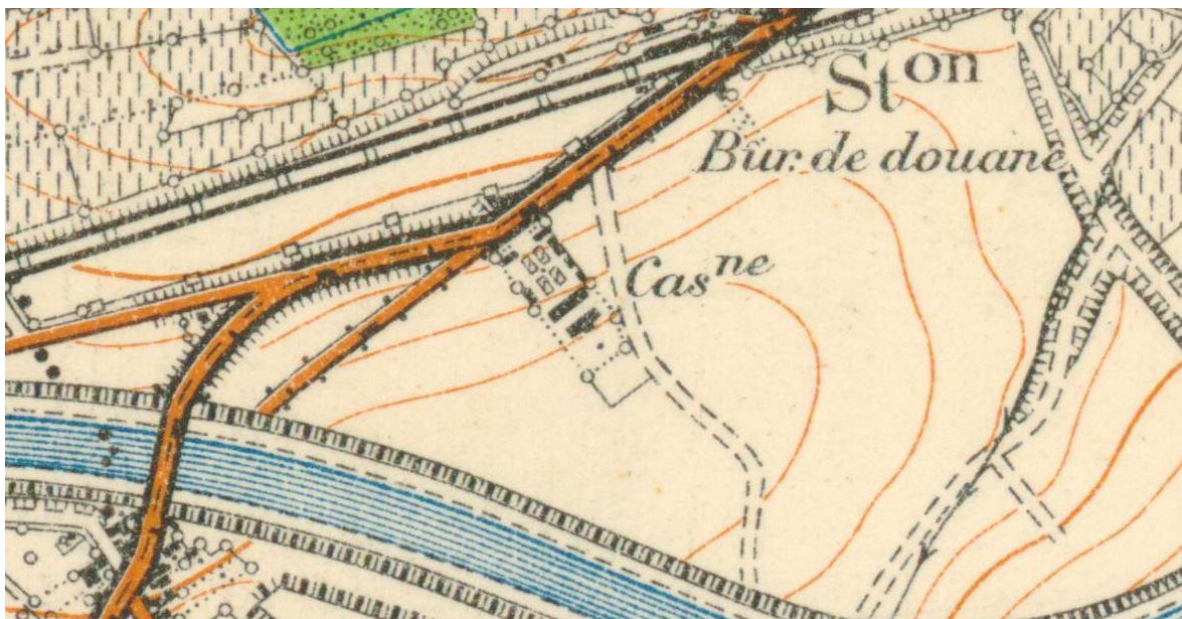

Figuur 16: Topografische kaart NGI 1872⁷

⁶ www.geo.onroendergoed.be

⁷ http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?basemapUrl=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/20k_{69158981-C65D-4DAB-8D05-27EF2FAF8ABD}_default_404000/MapServer&lang=nl

Het is wachten tot het tweede kwart van de 20ste eeuw vooraleer er wijzigingen optreden in de onmiddellijke omgeving van en binnen het terrein. Op de topografische kaart van het NGI uit 1935 verschijnt een kazerne in de westelijke zone van het projectgebied en hieraan grenzend. Meer bepaald gaat het om een bureau van de douane. Het is aan deze kazerne dat de straat ten oosten van het projectgebied haar naam te danken heeft. Ten zuiden van het projectgebied werd ondertussen het kanaal gerealiseerd. De hoogtelijnen op de kaart zijn nog gelijkend op deze uit 1872. Op de luchtfoto uit 1947-1948 zien we dat de kazerne nog aanwezig is. De lay-out op de foto komt sterk overeen met deze op de wat oudere topografische kaart. In oostelijke richting lijkt meer bebouwing te verschijnen langs de Tongersesteenweg.

Figuur 17: Topografische kaart NGI 1935⁸

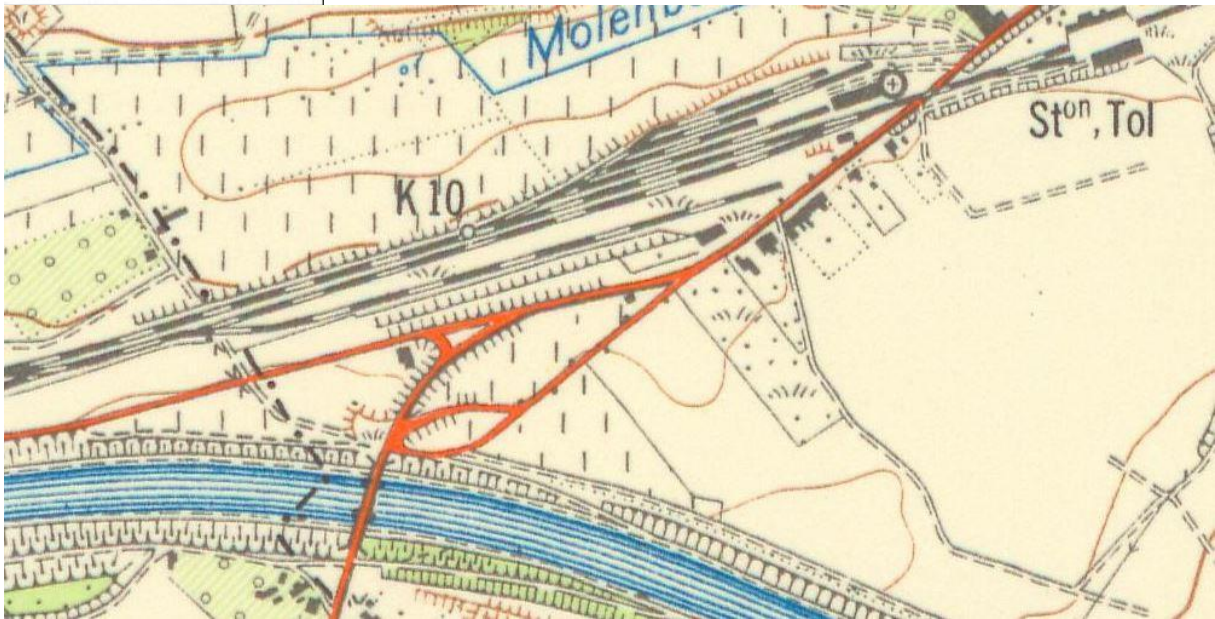
⁸http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?basemapUrl=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/20k_{516BAA22-89DF-45AF-93B8-AF8683D60816}_default_404000/MapServer&lang=nl

Figuur 18: Luchtfoto 1947-1948⁹

Vanaf het midden van de 20ste eeuw lijken er ingrijpendere wijzigingen plaats te vinden binnen en in de onmiddellijke omgeving van het terrein. Op de topografische kaart van het NGI uit 1952-1953 zien we voor de eerste maal twee vrijstaande gebouwen verschijnen aan de straatzijde. De kazerne in het westelijke deel van het terrein en hieraan grenzend is reeds verdwenen. Verder lijken er belangrijke wijzigingen te hebben plaatsgevonden aan de topografie ter hoogte van het projectgebied. De elkaar kort opvolgende hoogtelijnen komen niet meer voor op de kaart. De 75 meter hoogtelijn doorkruist het terrein ongeveer centraal. Zelfs indien er gewoon minder hoogtelijnen zouden weergegeven zijn, wijzigen de hoogtelijnen op de kaart uit 1952-1953 in de richting van een grondige wijziging in het oorspronkelijke reliëf ter hoogte van en in de onmiddellijke omgeving van het terrein.

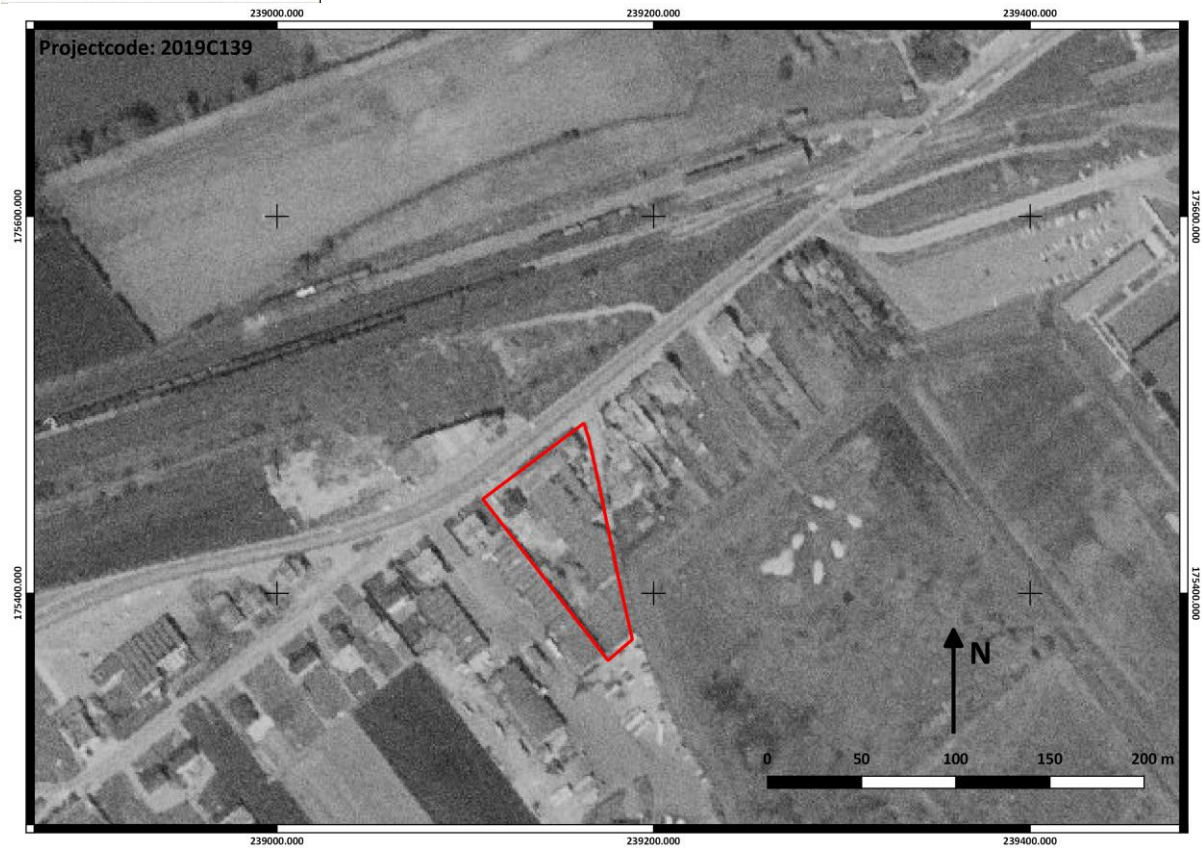
⁹ http://www.ngi.be/cartesius/images/air/1947_B3-tongeren_034.jpg

Figuur 19: Topografische kaart NGI 1952-1953¹⁰

Op de verschillende luchtfoto's uit de tweede helft van de 20ste en uit de 21ste eeuw, zien we de toestand binnen het projectgebied verder wijzigen. De luchtfoto van 1971 toont de bebouwing in het uiterste noordoosten van het terrein. Het kleinere gebouw op de 20 jaar oudere topografische kaart lijkt reeds te zijn verdwenen. Echter is dit door de lage details moeilijk met zekerheid te zeggen. De rest van het terrein is nog onbebouwd. Dit beeld wijzigt grondig tegen 1990. Tegen dan verschijnt een grote hal of magazijn in het centrale deel van het terrein. Het terrein lijkt reeds bijna volledig verhard te zijn. Aan de straatzijde is een aaneengesloten bebouwing aanwezig. Dit beeld wordt bevestigd op de foto uit 2002-2003. Er vinden nog enkele kleinere wijzigingen plaats in het laatste decennium van de 20ste eeuw maar verder lijkt de situatie de laatste 15 jaar niet meer te zijn gewijzigd. Het projectgebied is ondertussen volledig bebouwd en verhard.

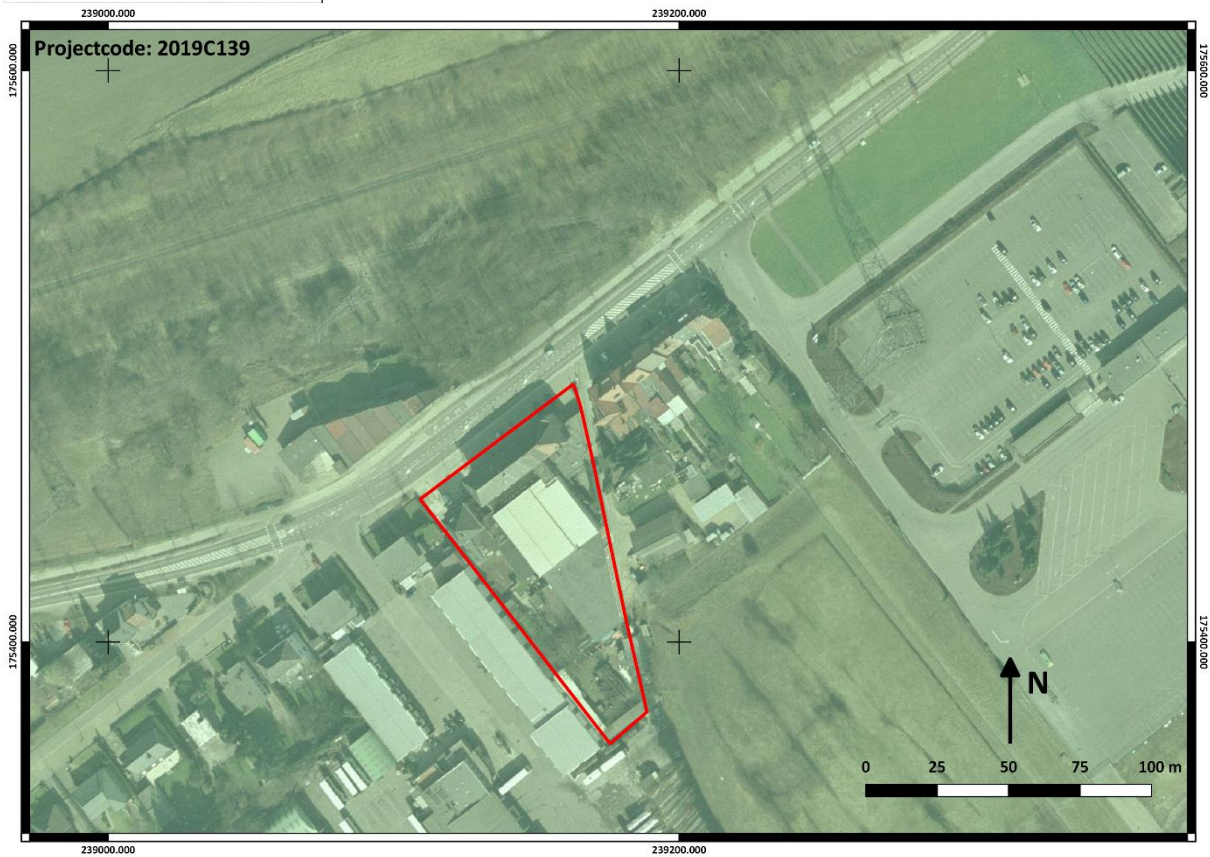
¹⁰http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?basemapUrl=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/25k_{COB98036-7807-4AAE-980D-D7CEF3844D20}_default_404000/MapServer&lang=nl

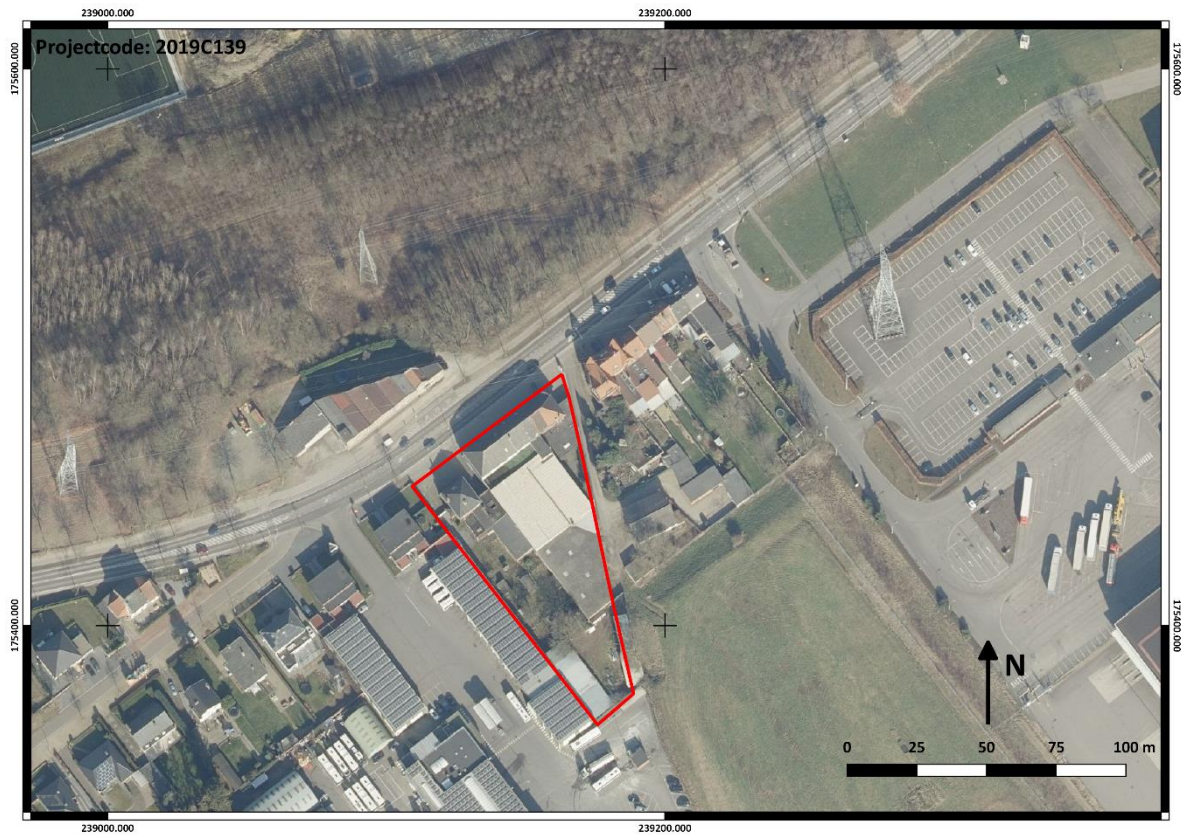
Figuur 20: Het onderzoeksgebied op de orthofoto 1971

Figuur 21: Projectgebied op luchtfoto 1979-1990

Figuur 22: Luchtfoto 2000-2003

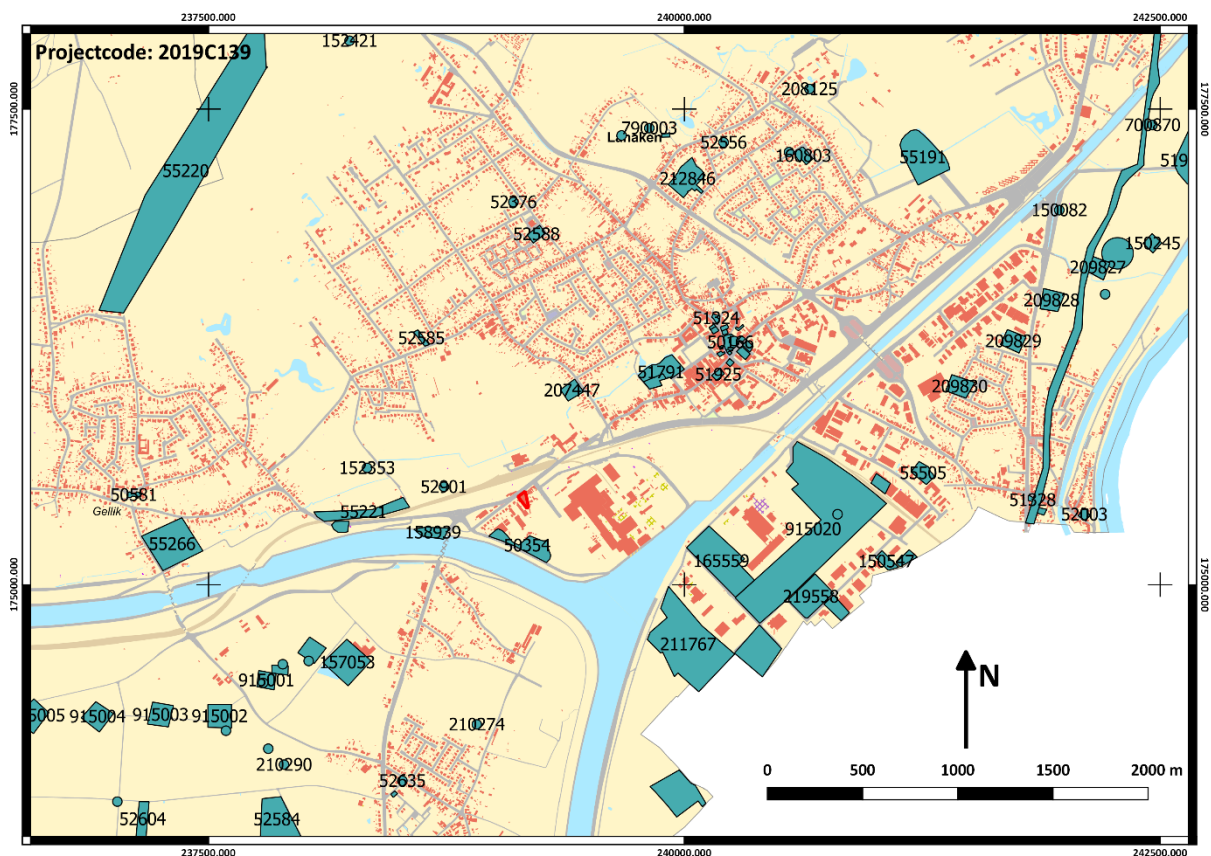

Figuur 23: Projectgebied op luchtfoto 2016

Op basis van de luchtfoto's kunnen we stellen dat de huidige situatie van het projectgebied teruggaat op het begin van de 21ste eeuw.

3.3.3. Archeologisch Lanaken en centrale archeologische inventaris

Op de centrale archeologische inventaris zijn talrijke locaties aangeduid op het grondgebied van Lanaken. Het is niet onze bedoeling hier een uitgebreide oplistening te voorzien van alle aanwezige locaties op het grondgebied van Lanaken. De hier opgesomde locaties bevinden zich in een straal van plusminus 2000 meter ten opzichte van het projectgebied en vormen een goed beeld van de aanwezige archeologische waarden in de ruime omgeving van het projectgebied. De locaties worden min of meer in chronologische volgorde weergegeven.

Figuur 24: CAI-locaties in de ruime omgeving van het projectgebied¹¹

Steentijden:

- **CAI52376:**¹²

Ongeveer 1500 meter ten noorden van het projectgebied werd een gepolijst bijtje uit donkergrijze, fijnkorrelige vuursteen met enkel licht- en donkergrijze punt- en lijnvormige concreties uit het midden Neolithicum aangetroffen. Het ganse oppervlak is gepolijst. Aan de randen zijn de afslagvlakken nog

¹¹ www.cai.onroendergoed.be

¹² <https://cai.onroendergoed.be/locatie/52376>

zichtbaar. Ze dragen posterieure polijstsporen. Aan deze randen bevindt zich plaatselijk ook nog wat verse schors. Gefacetteerde ribben. Enkele kleinere beschadigingen aan de snede. Determinatie Guido Creemers.¹³

- **CAI52588:**¹⁴

Bij de bouw van de sporthal, ongeveer 1350 meter ten noorden van het projectgebied, werd een partieel geretoucheerde smalle vuistbijl aangetroffen. Op dezelfde locatie werden tevens aardewerkfragmenten gerecupereerd en werden puin, mortel en baksteenresten (dakpannen) waargenomen. Het is niet duidelijk of het Romeinse dan wel middeleeuwse resten betrof.

- **CAI212846:**¹⁵

Ongeveer 1800 meter ten noordoosten van het projectgebied werden tijdens een prospectie met ingreep in de bodem zes loci (in het noorden van het onderzoeksgebied) met lithisch materiaal (klingen, afslagen, federmesserspitsen) uit het Finaal-Paleolithicum ontdekt.¹⁶

- **CAI51791 en CAI150093:**¹⁷

Op de locaties, gelegen op plusminus 850 meter ten noordoosten van het projectgebied, werden tijdens een prospectie met ingreep in de bodem en de hieruit voortvloeiende opgraving op een deel van het terrein resten aangetroffen daterend vanaf de steentijd tot de middeleeuwen. De resten uit de steentijd bestonden uit enkele kuilen met aardewerk en silex en dateerden uit het Vroeg-Neolithicum. Twee kuilen konden op basis van het aardewerk in de vroege ijzertijd worden gedateerd. Een kuil met Eifelwaar dateerde deze in de Romeinse periode. Losse aardewerkvondsten uit de vroege middeleeuwen bevonden zich eveneens op het terrein, terwijl enkele greppels in de volle middeleeuwen konden worden gedateerd op basis van het aanwezige aardewerk.¹⁸

- **CAI915020:**¹⁹

Ongeveer 1500 meter ten oosten van het projectgebied situeert zich de site Europark IV, waar de laatste jaren bij verschillende archeologische onderzoeken sporen en resten werden aangetroffen

¹³ BOGAERT, L., *Lanaken: gepolijste bijl*, in CREEMERS, G. & A. VANDERHOEVEN (red), *Archeologische Kroniek Limburg 2001*, (Limburg. Het Oude Land van Loon, 85, 2006, nr 1).

¹⁴ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/52588>

¹⁵ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/212846>

¹⁶ VAN LIEFFERINGE, N. & M. SMEETS, *Het archeologisch vooronderzoek aan de Wijngaardstraat te Lanaken*, in *Archeo-rapport*, 390, 2016.

¹⁷ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51791>

<https://cai.onroerendergoed.be/locatie/150093>

¹⁸ SMEETS, M. & M. STEENHOUDT, *Het archeologisch onderzoek van de site Lanaken-Molenweide*, in *Archeo-rapport*, 5, 2009.

¹⁹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/915020>

daterend uit de periode vanaf de steentijden tot de nieuwe tijd. De resten uit de steentijden bestaan uit talrijke losse silexvondsten daterend uit het midden Paleolithicum, het Mesolithicum en het Neolithicum aangetroffen tijdens veldprospecties en bij de aanleg van de proefsleuven. Het onderzoek leverde bovendien een Neolithische nederzetting op met een voorraadkuil en twee paalsporen. De resten uit de metaaltijden bestonden uit een nederzetting uit de late bronstijd bestaande uit een twintigtal spiekers, verschillende kuilen (waaronder allicht enkele silo's en leemkuilen) en roerende archaeologica. Resten uit de Romeinse periode werden geïnterpreteerd als off-site fenomen en waren beperkt tot enkele kuilen en mogelijke silo's. Sporen uit de middeleeuwen bestonden uit enkele greppels, karrensporen en ontginningsbanen, een losse paalkuil en een enkele kuil. Tevens werden op het terrein resten aangetroffen te linken aan het beleg van Maastricht. Er werden sporen van minstens drie regimenten herkend. Verschillende veldoventjes en stookkuilen die zich allemaal op 1 lijn bevonden. De lijn zelf was verschillende keren doorbroken. Vanwege de strakke aanleg en de geassocieerde vondsten weet men dat deze structuren van militaire aard zijn, deel uitmakend van een linie. Tot slot werd een eenzaam slecht bewaard inhumatiegraf aangetroffen, allicht afkomstig van een gesneuvelde soldaat.²⁰

- **CAI50354:**²¹

Plusminus 200 meter ten zuiden van het projectgebied bevindt zich de site Briegdendok. Hier situeert zich een vroeg neolithische nederzetting. Gedeeltelijke grondplannen van twee grote gebouwen, verspreide paalgaten en een achttal kuilen werden herkend. Het zuidelijke gedeelte van de nederzetting is volledig vernield door de vroegere aanleg van het Albertkanaal.²²

- **CAI52585:**²³

Ongeveer 950 meter ten noord(west)en van het projectgebied werden bij een veldprospectie verschillende mesolithische silex artefacten aangetroffen.

- **CAI158939:**²⁴

Tijdens een prospectie met ingreep in de bodem werden op ongeveer 450 meter ten (zuid)westen van het projectgebied zeven kuilen die kunnen beschouwd worden als silo's aangetroffen. Ze liggen dicht bij elkaar en wijzen op een activiteitenzone. In de kuilen werd heel wat vondstenmateriaal

²⁰ VANDERBEKEN, T. & M. MEIJERS, *Zuid-Oost-Limburgse Archeologische Dienst. Intergemeentelijke projectvereniging Bilzen - Riemst - Lanaken. Jaarverslag 2008, 2009*, p. 37-41.

²¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/50354>

²² LAUWERS, R., *Bandkeramische nederzetting te Lanaken (Limb.)*, in *Archeologie*, 1984-2, 1984, p. 101.

²³ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52585>

²⁴ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/158939>

aangetroffen: handgevormd gedecoreerd aardewerk, silex, steenfragmenten. Mogelijk werden de kuilen secundair gebruikt als afvalkuilen.²⁵

Metaaltijden:

- **CAI207447:**²⁶

600 meter ten noordoosten van het projectgebied werden tijdens een prospectie met ingreep in de bodem en de hierop volgende opgraving verschillende resten aangetroffen daterend vanaf de ijzertijd tot de late middeleeuwen. De resten uit de ijzertijd bestonden uit zeven voorraadkuilen (of silo's). Enkele lijnelementen werden als mogelijke grafmonumenten geïnterpreteerd. Twee kuilen konden worden geïnterpreteerd als grafmonument op basis van houtskool en crematieresten en dateren uit de Romeinse periode. Een losse inhumatie dateert, samen met verschillende kuilen en een kuilencluster, allicht uit de Merovingische periode. Uit de late middeleeuwen werd een mogelijk wegdek met flankerende greppels aangesneden.²⁷

- **CAI51960:**²⁸

Op de locatie, ongeveer 1850 meter ten oosten van het projectgebied, werden twee kuilen uit de bronstijd aangetroffen.

- **CAI211767:**²⁹

Tijdens een prospectie met ingreep in de bodem, op ongeveer 1000 meter ten zuidoosten van het projectgebied, werden resten uit de metaaltijden, de middeleeuwen, de nieuwe en nieuwste tijd aangetroffen. De oudste sporen uit de ijzertijd bestonden uit een silo, een spieker en enkele kuilen met aardewerk en silexmateriaal. In een andere zone werden uit de middeleeuwen 13 paalkuilen, 3 kuilen en een korte greppel herkend. Een 5-tal paalkuilen vormen mogelijk een structuur. Het onderzoek leverde eveneens verschillende sporen op die mogelijk in verband staan met het beleg van Maastricht en bestonden uit enkele greppels, een kuil, verschillende veldoventjes en losse vondsten zoals musketkogels en bikkels. Verschillende greppels en kuilen dateerden uit de 19de – 20ste eeuw. Een viertal vermoedelijke bomfragmenten werd gerelateerd aan WOII.³⁰

²⁵ REYNS, N. e.a., *Archeologisch vooronderzoek Lanaken - Briegdenbrug*, in *Rapporten All-Archeo bvba*, 052, 2011.

²⁶ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/207447>

²⁷ VANDER GINST, V. & M. SMEETS, *Het archeologisch onderzoek aan de Pannestraat te Lanaken*, in *Archeo-rapport*, 321, 2015.

²⁸ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51960>

²⁹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/211767>

³⁰ CELIS, D. e.a., *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Industrierweg te Lanaken (grenspaal 96, deel 2)*, in *Aron-rapport*, 274, 2016.

- **CAI165559:**³¹

Tijdens een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd op ongeveer 1000 meter ten zuidoosten van het terrein werden resten uit de metaaltijden, de Romeinse periode en de nieuwe tijd ontdekt. Op het terrein bevonden zich een silo en vermoedelijke gebouwstructuur uit de ijzertijd. Twee en mogelijk drie waterputten werden aangesneden en konden op basis van talrijke scherven gedateerd worden in de Romeinse periode. Een brede gracht en verschillende brandkuilen werden geïnterpreteerd als militaire elementen in verband met het beleg van Maastricht.³²

- **CAI219558:**³³

Bij archeologisch onderzoek uitgevoerd op ongeveer 1500 meter ten zuidoosten van het projectgebied werden resten uit de metaaltijden en Romeinse periode aangesneden. Enkele kringgreppels, paalkuilen en drie urnengraven werden gedateerd in de vroege ijzertijd. Enkele greppels, kuilen, paalsporen, drie brandrestengraven en twee beenderpakgraven dateerden uit de Romeinse periode.³⁴

- **CAI164738:**³⁵

Ongeveer 1850 meter ten zuidwesten van het projectgebied werd bij metaaldetectie een bronzen vermoedelijk Keltisch ruitertuigje aangetroffen.

- **CAI55221:**³⁶

Plusminus 650 meter ten westen van het projectgebied wordt een pré-Romeinse pot met beenderresten gemeld.

Romeinse periode:

- **CAI163088:**³⁷

Bij een prospectie met ingreep in de bodem werden twee Romeinse kuilen met aardewerk aangetroffen. Het grootste deel van het terrein bleek echter recentelijk afgegraven.³⁸ De vondst werd gedaan op plusminus 1400 meter ten noordoosten van het terrein.

³¹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/165559>

³² YPERMAN, W. & M. SMEETS, *Het archeologisch vooronderzoek aan het Europark te Lanaken*, in *Archeo-rapport*, 207, 2014.

³³ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/219558>

³⁴ VAN KERKHOVEN, I., e.a., *Europark, Gemeente Lanaken. Definitief archeologisch onderzoek, opgraving*, in *Condor Rapporten*, 175, 2015.

³⁵ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/164738>

³⁶ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/55221>

³⁷ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/163088>

³⁸ SIMONS, R. e.a., *Bodestraat te Lanaken (gem. Lanaken). Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven*, in *Condor rapporten*, 99, 2012.

- **CAI152309:**³⁹

Op de locatie, ongeveer 1400 meter ten zuidwesten van het projectgebied, werd een concentratie Romeins bouwmetaal aangetroffen.

- **CAI50838:**⁴⁰

Op de locatie, ongeveer 1550 meter ten zuidwesten van het projectgebied, werd een concentratie Romeins bouwmetaal (o.a. tegulae) aangetroffen.

- **CAI212103:**⁴¹

Ongeveer 1700 meter ten zuidwesten van het projectgebied werden bij metaaldetectie verschillende Romeinse objecten aangetroffen.

- **CAI150898:**⁴²

Ongeveer 1900 meter ten zuidwesten van het projectgebied werd bij metaaldetectie een Romeinse sleutel aangetroffen.

- **CAI152353:**⁴³

Plusminus 800 meter ten westen van het projectgebied werd een concentratie Romeins bouwpuin in de vorm van dakpannen herkend.

Middeleeuwen:

- **CAI50166:**⁴⁴

De locatie heeft betrekking op de Sint-Ursulakerk, gelegen op plusminus 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied. De kerk werd voor het eerst betuigd in het begin van de 12de eeuw in een document van keizer Hendrik V en vertoont gotische kenmerken (13de – 14de eeuw). De kerk werd in 1833 verbouwd. In 1860 werd ze afgebroken en werd een nieuwe kerk dwars op de oude gebouwd.

- **CAI51925:**⁴⁵

³⁹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/152309>

⁴⁰ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/50838>

⁴¹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/212103>

⁴² <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/150898>

⁴³ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/152353>

⁴⁴ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/50166>

⁴⁵ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51925>

Op de locatie werd een biconisch potje uit grijsbruine aarde gevonden op een diepte van 2 meter. Het potje uit de Merovingische periode werd aangetroffen op ongeveer 1150 meter ten noordoosten van het projectgebied.⁴⁶

- **CAI52635:**⁴⁷

Bij een prospectie op ongeveer 1600 meter ten zuidwesten van het projectgebied werd een zegel onder paus Bonifacius IX (1389-1404) gevonden.

- **CAI700594:**⁴⁸

Ongeveer 950 meter ten westen van het projectgebied situeerde zich zeker tot in de 14de eeuw de motte 'De Borch'.

- **CAI55266:**⁴⁹

De middeleeuwse motte 'in de burg' bevond zich ongeveer 1750 meter ten westen van het projectgebied.

- **CAI50581:**⁵⁰

Plusminus 2000 meter ten westen van het projectgebied situeert zich de Sint-Laurentiuskerk. Deze kerk bezat een mergelstenen toren van drie geledingen, mogelijk met romaanse onderbouw, de rest daterend uit de 13de – 14de eeuw. Een restauratie van deze kerk wordt gemeld in 1456. Het bakstenen schip (zaalkerk) van twee traveeën, het koor van een rechte travee met driezijdige sluiting werden gebouwd nadat het oude schip in 1791 en 1792 instortte. Rondom de kerk bevond zich voorheen het kerkhof, dat in 1868 van een ommuring werd voorzien. De huidige kerk staat op de positie van de oude kerk.

Nieuwe tijd:

- **CAI52902:**⁵¹

Plusminus 2000 meter ten noord(oost)en van het projectgebied werden bij een prospectie met de metaaldetector een groot paternosterkruis, en negen muntstukken, waaronder 3 liards van Jan Theodoor Von Beieren XI, 2 stukken Maximiliaan van Beieren, 1 groot weggesleten muntstuk, een XII Heller Reichstadt Achen 1760, 1 pfennig Pruisische periode, aangetroffen.

⁴⁶ HEYMANS H., *De topografie van de Merovingische grafvelden in Belgisch Limburg en Maastricht*, in *Acta Archaeologica Lovaniensia*, 17, 1978, p.66-134.

⁴⁷ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/52635>

⁴⁸ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/700594>

⁴⁹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/55266>

⁵⁰ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/50581>

⁵¹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/52902>

- **CAI51312:**⁵²

Op ongeveer 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied situeert zich het proostengoed 'de Linden'.

- **CAI51319:**⁵³

De locatie heeft betrekking op huis Hustinx en situeert zich ongeveer 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51318:**⁵⁴

Tegenover de "grote poorte van den keckhoff", situeerde zich eertijds huis Vrancken op ongeveer 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51309:**⁵⁵

De locatie heeft betrekking op de vroegere pastorie van Lanaken en bevond zich ongeveer 1350 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51310:**⁵⁶

Het Merckenhof, ook wel 'Dobbelsteyn goed' of 'Steevensgoet' genoemd, situeert zich plusminus 1350 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51308:**⁵⁷

De locatie heeft betrekking op de 17de eeuwse kapelanijs, gelegen tegen het kerkhof en in de 19de eeuw gesloopt bij de bouw van de nieuwe kerk. De locatie bevindt zich plusminus 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51321:**⁵⁸

De locatie heeft betrekking op een 17de eeus woonhuis voornamelijk bewoond door kosteren en bevindt zich plusminus 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51322:**⁵⁹

Op de locatie situeerde zich de woning van de eerste Nationale gendarmerie. Het bevindt zich ongeveer 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

⁵² <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie51312>

⁵³ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie51319>

⁵⁴ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51318>

⁵⁵ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51309>

⁵⁶ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51310>

⁵⁷ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51308>

⁵⁸ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51321>

⁵⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51322>

- **CAI51313:**⁶⁰

Het keurgoed de Palmboom lag tegen de kerkhofmuur en tegen de ingang naar kerk en kerkhof op plusminus 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51323:**⁶¹

De locatie heeft betrekking op de 18de eeuwse smidse, het Hoefijzer, gelegen op het kerkhof op plusminus 1300 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51311:**⁶²

De locatie, op plusminus 1350 meter ten (noord)oosten van het projectgebied, heeft betrekking op de Steyverde Hoeve die zeker tot de 17de eeuw opklimt.

- **CAI51317:**⁶³

De locatie heeft betrekking op de Molenvijver behorend aan de Merode en gedempt in 1940, gelegen op ongeveer 1350 meter ten (noord)oosten van het projectgebied.

- **CAI51293:**⁶⁴

Ongeveer 1350 meter ten (noord)oosten van het projectgebied situeerde zich de dorpsmolen. Deze bevond zich op de stadsgrachten. Het molenhuis sloot ten oosten aan bij de Nonnenpoort. Het betrof een watermolen met twee kamers, keuken, achterkeuken, paarden- en koeienstal, vijvers. Naast 'Dorpsmolen' ook 'Banmolen' genoemd. Eigendom van de Merode, heer van Pietersheim. Opgericht nadat de stadswallen waren heropgebouwd. Inventaris en grondige herstellingswerken in 1780. In de jaren '30 van de 20ste eeuw afgebroken.

- **CAI210274:**⁶⁵

Plusminus 1200 meter ten zuidwesten van het projectgebied werd bij een prospectie een 18de eeuwse zegelstempel met het wapenschild van Michaël Mares aangetroffen.

- **CAI157053:**⁶⁶

Bij een prospectie met ingreep in de bodem op ongeveer 1200 meter ten zuidwesten van het projectgebied werd een veldoventje uit de nieuwe tijd ontdekt.⁶⁷

⁶⁰ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51313>

⁶¹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51323>

⁶² <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51311>

⁶³ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51317>

⁶⁴ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51293>

⁶⁵ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/210274>

⁶⁶ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/157053>

⁶⁷ DRIESEN, P. & J. STEEGMANS, *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Beekveldweg te Gellik (Lanaken)*, 2011.

- **CAI915000:**⁶⁸

Op basis van luchtfotografische prospectie wordt 1300 meter ten zuidwesten van het projectgebied de aanwezigheid van een redoute die deel uitmaakt van een fortengordel in verband te brengen met het beleg van Maastricht in 1748 gelokaliseerd.

- **CAI915001:**⁶⁹

Op basis van luchtfotografische prospectie wordt 1700 meter ten zuidwesten van het projectgebied de aanwezigheid van een redoute die deel uitmaakt van een fortengordel in verband te brengen met het beleg van Maastricht in 1748 gelokaliseerd.

- **CAI915002:**⁷⁰

Op basis van luchtfotografische prospectie wordt 1900 meter ten zuidwesten van het projectgebied de aanwezigheid van een redoute die deel uitmaakt van een fortengordel in verband te brengen met het beleg van Maastricht in 1748 gelokaliseerd.

Nieuwste tijd:

- **CAI51314:**⁷¹

Op ongeveer 1350 meter ten (noord)oosten van het projectgebied situeerde zich in de 19de eeuw een brouwerij in de vroegere Pannenstraat.

Onbepaald:

- **CAI55225:**⁷²

Bij het uitgraven van een kelder op 100 meter van de kerk werden in 1943 enkele urnen aangetroffen. Gegevens omtrent datering ontbreken.

- **CAI207420:**⁷³

Tijdens een prospectie met ingreep in de bodem werd een pré-middeleeuwse veldoven aangetroffen op ongeveer 1650 meter ten zuidwesten van het projectgebied.⁷⁴

⁶⁸ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/915000>

⁶⁹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/915001>

⁷⁰ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/915002>

⁷¹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51314>

⁷² <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/55225>

⁷³ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/207420>

⁷⁴ VAN DE STAEY, I. e.a., *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Holtstraat te Veldwezelt (Lanaken)*, in *Aron Rapport*, 206, 2014.

3.3.4. Archeologienota's

In de ruime omgeving (1500 meter) van het projectgebied werden recentelijk eveneens enkele archeologienota's opgesteld in het kader van een stedenbouwkundige of verkavelingsaanvraag.

- **ID2024:**⁷⁵

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag aan de Langkreukelbeek met bedoeling de heraanleg van een fietspad, een brug en veranderingen aan de groenaanleg werd een archeologienota met beperkte samenstelling geschreven. Gezien de werken het mogelijke archeologische niveau niet zullen beroeren, diende geen verdere vooronderzoeken te worden uitgevoerd.⁷⁶

- **ID3772:**⁷⁷

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag voor de omgevingsheraanleg van het in aanbouw zijnde Hof van Montaigne werd een archeologienota met beperkte samenstelling opgesteld. Omwille van de lage archeologische verwachting, gezien de landschappelijke ligging van het terrein in combinatie met de beperkte bodemingreep, werden geen bijkomende vooronderzoeken aanbevolen.⁷⁸

- **ID9566:**⁷⁹

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor de tweede fase van de groenaanleg en infrastructuur voor de sporthal aan het vroegere Hof van Montaigne werd een archeologienota met beperkte samenstelling geschreven. Omdat de geplande werken het archeologische niveau niet zouden verstoren, werden geen bijkomende vooronderzoeken aanbevolen.⁸⁰

- **ID7069:**⁸¹

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag voor het aanleggen en uitbreiden van een parking voor vrachtwagens en wagens, diende een archeologienota te worden geschreven. Gezien de

⁷⁵ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2024>

⁷⁶ YPERMAN, W., *Archeologienota light: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Langkeukelbeek te Lanaken*, Tienen, 2017.

⁷⁷ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3772>

⁷⁸ YPERMAN, W., *Archeologienota met beperkte samenstelling: Het archeologisch bureauonderzoek aan het Montaignehof te Lanaken*, Tienen, 2017.

⁷⁹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9566>

⁸⁰ YPERMAN, W., *Archeologienota met beperkte samenstelling: Het archeologisch bureauonderzoek aan het Montaignehof te Lanaken*, Tienen, 2017.

⁸¹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/7069>

werken geen impact zouden hebben op eventueel aanwezige archeologische resten, werden geen bijkomende onderzoeken geadviseerd.⁸²

- **ID2307:**⁸³

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag met het oog op het bouwen van een sociale woonwijk diende een archeologienota te worden opgesteld. Gezien het verhoogde potentieel op de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten werden bijkomende onderzoeken geadviseerd in de vorm van een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven. Gezien de gronden nog niet in eigendom waren werd een uitgesteld Programma van Maatregelen opgesteld.⁸⁴ Tijdens het uitgestelde proefsleuvenonderzoek kwamen enkel recente landboungerelateerde sporen aan het licht en werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen.⁸⁵

- **ID4223:**⁸⁶

Naar aanleiding van de bouw van twee nieuwe woningen diende een archeologienota te worden geschreven. Gezien de aanwezigheid van een CAI-locatie ter hoogte van het terrein en de vondst van een silex artefactenconcentratie in de omgeving werden bijkomende vooronderzoeken aanbevolen. Deze zouden in eerste instantie bestaan uit een profielputtenonderzoek gevolgd door een prospectie met ingreep in de bodem.⁸⁷ Op basis van het uitgevoerde profielputtenonderzoek bleek het terrein volledig verstoord te zijn en werd geen prospectie met ingreep in de bodem meer gepland.⁸⁸

- **ID6320:**⁸⁹

Naar aanleiding van de aanleg van een fietspad met wacht- en waterbekkens diende een archeologienota te worden opgesteld. Gezien een deel van het terrein reeds archeologisch werd

⁸² DEVILLE, T. & S. HOUBRECHTS, *Tongersesteenweg te Lanaken (gem. Lanaken). Archeologienota*, in *Condor Rapporten*, 419, Hasselt, 2018.

⁸³ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2307>

⁸⁴ DE RAYMAEKER, A. & C. DOCKX, *Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Postweg te Lanaken*, Kessel-Lo, 2016.

⁸⁵ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6481>

VAN DEN BRUEL, L., *Nota: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek aan de Postweg te Lanaken*, Tienen, 2018.

⁸⁶ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4223>

⁸⁷ DE RAYMAEKER, A., *Archeologienota: De geplande ontwikkeling ter hoogte van de site St. Servaes te Lanaken*, Tienen, 2017.

⁸⁸ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6687>

VAN DEN BRUEL, L. & L. DINGENS, *Nota: Resultaten van het landschappelijk profielputten onderzoek aan de site St.-Servaes te Lanaken*, Tienen, 2018.

⁸⁹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6320>

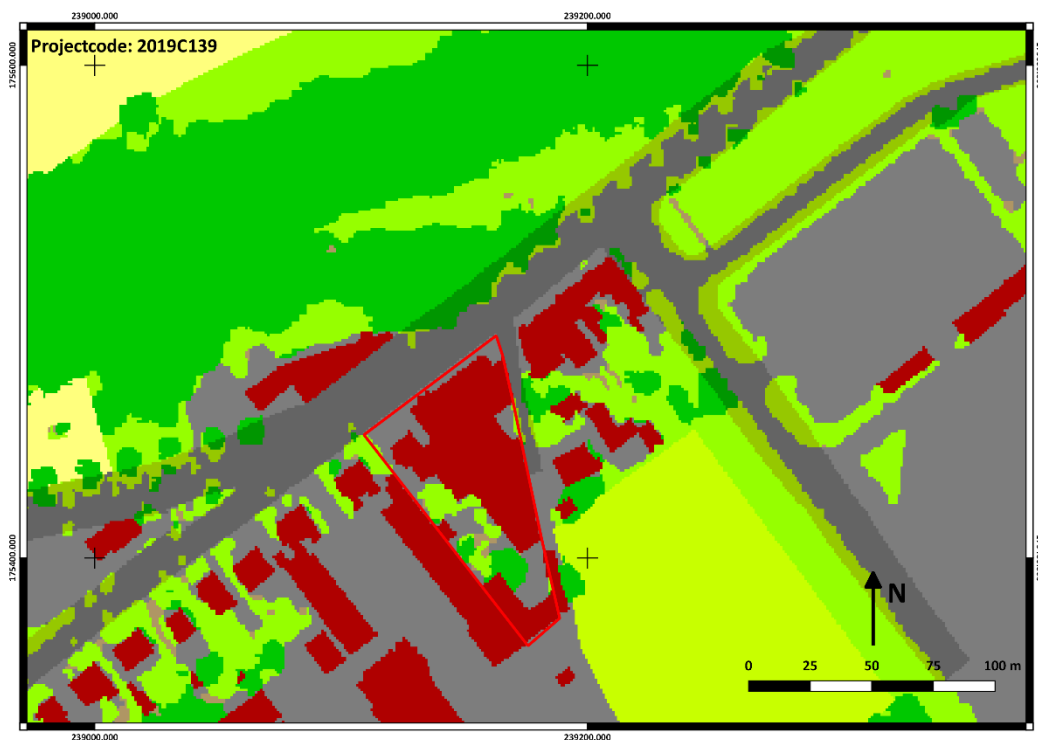
onderzocht, gezien de gedeeltelijk aanwezige verstoringen binnen het projectgebied en gezien de beperkte impact van de overige werken werden geen bijkomende onderzoeken aanbevolen.⁹⁰

3.3.4. Overige wetenschappelijke inventarissen

Er is geen beschermd landschaps-, dorps- of stadsgezicht, beschermde archeologische zone of ander beschermd monument aanwezig in het projectgebied. Er bevindt zich ook geen geïnventariseerd landschappelijke erfgoed of wereldoorlog relict binnen het projectgebied. Het projectgebied is niet gelegen binnen een zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

We vermelden hier wel de aanwezigheid van een gedenksteen (**ID870**)⁹¹ gelegen op ongeveer 120 meter ten westen van het projectgebied. De gedenksteen herinnert aan de kazerne van de Grensfietserseenheid-Lanaken, DE CARITAT DE PERUZZIS, die hier van 1934 tot 1940 stond, en verdween bij het bombardement van 10 mei 1940. De gedenksteen vermeldt de namen van de op deze plaats gesneuvelde militairen.⁹²

3.4. Huidig gebruik projectgebied

Figuur 25: Projectgebied op de bodemgebruikskaat

⁹⁰ WESEMAEL, E. & T. HIMPE, *Archeologienota Lanaken Aanleg van een fietspad met bijhorende gracht en waterbekkens. DEEL 1: Verslag van Resultaten*, in ARON-RAPPORT, 538, Tongeren, 2018.

⁹¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/870>

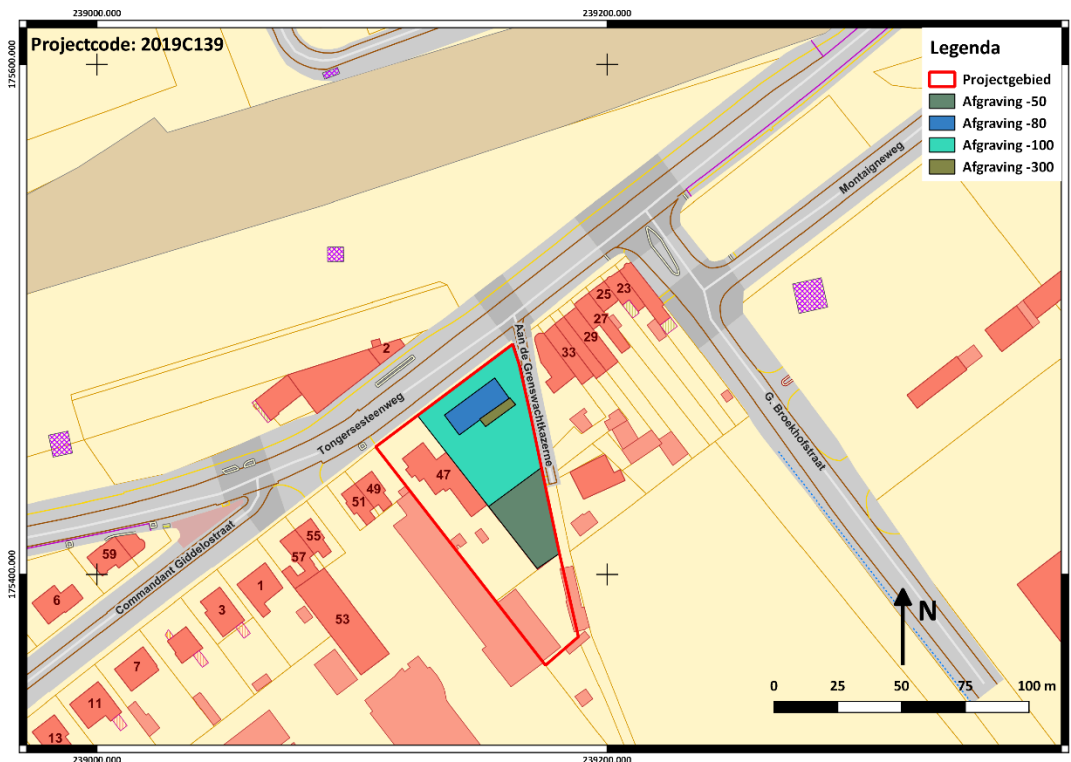
⁹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Gedenksteen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/870> (geraadpleegd op 8 april 2019).

Figuur 26: Zicht op bestaande te slopen winkel aan de straatzijde

Het westelijke te ontwikkelen deel van het projectgebied is volledig bebouwd. Aan de straatzijde bevinden zich drie tot interieurwinkel omgevormde aaneengesloten woonhuizen. Aansluitend aan de oostelijke woning situeert zich een ruime achterbouw (garage) met achterliggende verharde koer. Deze achterbouw grenst in het westen aan de eerste van twee grote magazijnen die de rest van het projectgebied inpalmen. Ook het oostelijke te behouden deel van het projectgebied is grotendeels bebouwd. Enkel een kleine zone met gras en bomen is aanwezig aan de achterzijde van dit deel van het terrein.

3.5. Impact geplande werken

Figuur 27: Analyseplan

Binnen het projectgebied wordt een nieuw restaurant met de benodigde parkeergelegenheid en nutsvoorzieningen gerealiseerd op de twee oostelijke percelen. De westelijke percelen blijven behouden. Hier worden geen werken gepland en is het bodemarchief niet bedreigd. De geplande bodemingreep zal plaatsvinden over een oppervlakte van plusminus 2215 m² en kan opgesplitst worden in vier zones op basis van het door de opdrachtgever aangeleverde ontgravingsplan.

Ter hoogte van de nieuw te realiseren nutspuiten, over een oppervlakte van ongeveer 48 m², bedraagt de diepte van de bodemingreep 3 meter onder het bestaande maaiveld. Ter hoogte van het restaurant, over een oppervlakte van plusminus 240 m², bedraagt de diepte van de bodemingreep 80 centimeter onder het bestaande maaiveld. De zone waar parking en verharding wordt voorzien wordt over een oppervlakte van ongeveer 565 m² afgegraven tot een diepte van 50 centimeter onder het bestaande maaiveld en over een oppervlakte van plusminus 1655 m² tot een diepte van 1 meter onder het bestaande maaiveld.

De afgraving tot -80 cm, ter hoogte van het nieuw te realiseren restaurant bevindt zich volledig binnen de footprint van de bestaande winkel/woningen aan de straatzijde. Hier bevonden zich eerder reeds woningen volgens de geraadpleegde topografische kaarten. We kunnen dus verwachten dat het bodemarchief in deze zone reeds voor een deel werd verstoord waardoor de impact van de afgraving tot -80 cm beperkt blijft.

De afgraving tot -3 meter bevindt zich net achter hierboven vermelde zone. Ook deze kleine zone valt voor een groot deel binnen bestaande en te slopen bebouwing. De bijkomende impact zal dan ook eerder beperkt blijven op nog eventueel aanwezige archeologische resten.

De afgraving tot -50 cm beperkt zich tot het zuidelijke van de twee oostelijke percelen. Dit perceel wordt heden volledig ingenomen door een magazijn/opslagruimte. Rekening houdende met de dikte van de aanwezige vloeren en de funderingen, zal ook hier de geplande ingreep beperkt blijven tot reeds door de aanwezige bebouwing verstoorde zones.

De afgraving tot -1 meter situeert zich in het noordelijke van de twee oostelijke percelen en beslaat de volledige oppervlakte rond de zones van -80 cm en -3 meter. Een deel van deze zone wordt ingenomen door de bestaande winkel/woningen aan de straatzijde en is dus reeds gedeeltelijk verstoord. Het grootste deel van deze zone wordt echter ingenomen door een groot magazijn/winkelruimte. De afgraafdiepte zal alle aanwezige ondergrondse funderingen en nutsleidingen verwijderen. Alhoewel de zone reeds gedeeltelijk is verstoord zullen eventueel nog aanwezige archeologische resten binnen dit gebied volledig vernield worden (tot een diepte van 1 meter).

4.Synthese, onderzoeksvragen en samenvatting

4.1. Synthese gespecialiseerd publiek en antwoord onderzoeksvragen

Fysisch-geografisch gezien bevindt het plangebied zich in de vallei van de Maas dewelke zich verder in oostelijke richting bevindt. Het projectgebied situeert zich langs de Tongersesteenweg en grenst in het oosten aan het straatje Aan De Grenswachtkazerne. Ten noord(westen) van het terrein passeert de Langkreukelbeek op een afstand van plusminus 220 meter. De spoorlijn Hasselt – Maastricht bevindt zich 85 meter ten noorden van het terrein en het Albertkanaal situeert zich ongeveer 300 meter ten zuiden van het projectgebied. Het centrum van Lanaken bevindt zich 1300 meter ten noordoosten van het terrein.

Op basis van archeologische bronnen kunnen we besluiten dat de ruime omgeving van het projectgebied reeds vanaf de steentijden werd bewoond door mensen. Echter zijn de oudste vondsten beperkt tot verstoorde resten en oppervlaktevondsten. Uit de jongste steentijd (Neolithicum) werden in de ruime omgeving verschillende archeologische resten aangesneden in de vorm van afvalkuilen en zelfs een nederzetting. Ook in de metaaltijden blijkt de regio erg in trek te zijn geweest met resten uit de bronstijd en de ijzertijd in de vorm van landbouwgerelateerde structuren, nederzettingen en funeraire contexten. In de Romeinse periode bleef de regio bewoond. Getuige hiervan de verschillende losse vondsten en enkele geïsoleerde archeologische sporen. Verschillende vondsten wijzen eveneens op een Merovingische aanwezigheid. Vondsten uit de volle en late middeleeuwen zijn eerder beperkt. Uit de Nieuwe Tijd vallen dan weer de verschillende locaties op waar resten werden aangetroffen die met het beleg van Maastricht in verband kunnen worden gebracht. De aangetroffen resten in de ruime omgeving van het terrein tonen aan dat het archeologische potentieel van het terrein zeer hoog is.

Op basis van de cartografische bronnen blijkt dat het terrein tot het begin van de 20ste eeuw allicht dienst deed als akker. Het is pas in het tweede kwart van de 20ste eeuw dat in het westelijke deel van het terrein bebouwing verschijnt in de vorm van een kazerne (douane). De straat aan de oostzijde van het terrein dankt zijn naam aan deze kazerne. De kazerne is echter tegen het midden van de 20ste eeuw reeds verdwenen. Tegen het midden van de 20ste eeuw verschijnt de eerste bebouwing op het oostelijke deel van het terrein. Tegen het derde kwart van de 20ste eeuw zijn de woningen (huidige winkel) aan de straatzijde gerealiseerd en verschijnt eveneens nieuwe bebouwing op het westelijke deel van het terrein. In het laatste kwart van de 20ste eeuw neemt de bebouwing op het oostelijke deel toe, met de bouw van de beide magazijnen/opslagruimte/winkelruimte. De huidige toestand van het terrein gaat met andere woorden terug tot het einde van de 20ste eeuw. Het optrekken van deze bebouwing heeft allicht een negatief effect gehad op eventueel binnen het terrein aanwezig archeologisch erfgoed.

Belangrijke aanwijzingen omtrent het archeologische potentieel van het terrein konden worden afgeleid aan de hand van de bodemkaart, het DHM en de oude topografische kaarten van het NGI. Op de bodemkaart staan ter hoogte van het projectgebied bodems gekarteerd van het type OT en OB, dit zijn sterk vergraven bodems enerzijds en bebouwde gronden anderzijds. Op een detail van het DHM zijn duidelijk onnatuurlijke rechte lijnen te herkennen ter hoogte van het projectgebied. Deze lijnen qua vorm sterk overeen te komen met de op de bodemkaart aanwezige polygonen. Bovendien is er een sterke afwijking zichtbaar op de hoogtelijnen weergegeven op de topografische kaarten van het NGI daterend uit 1935 en 1952-1953. Op de oudste is de kazerne aanwezig. Op de jongste is deze verdwenen en tonen de hoogtelijnen een totaal ander verloop. Blijkbaar is de topografie van het terrein in de tussenliggende periode (omstreeks het midden van de 20ste eeuw) grondig gewijzigd. Hierdoor kunnen we besluiten dat, ondanks het aanvankelijk zeer hoge archeologische potentieel, de kans op het aantreffen van waardevolle archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering binnen het projectgebied eerder klein tot onbestaande is.

Daarom concluderen we dat er geen bijkomende (voor)onderzoeken dienen te worden uitgevoerd.

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Fysisch-geografisch gezien bevindt het plangebied zich in de vallei van de Maas. De tertiair geologische kaart wijst uit dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied uit de Formatie van Bilzen bestaat. Deze wordt gevormd door twee zandige lagen gescheiden door een kleiige eenheid.

Volgens de Quartairgeologische profieltypekaart behoort het projectgebied tot type 30 en bevinden er zich geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het quartairgeologische profiel bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan en/of het Saaliaan (*ELPw-MPs*) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) bovenop fluviaatiele afzettingen van het Midden-Pleistoceen waarbij de bovenste kaartenheid mogelijk zelfs ontbreekt.

Op basis van de beschikbare bronnen kan gesteld worden dat het terrein minstens vanaf de 18de eeuw tot het tweede kwart van de 20ste eeuw dienst deed als akker/landbouwgrond. In de loop van het tweede kwart van de 20ste eeuw verschijnt op het westelijke deel van het terrein een kazerne van de douane. Dit is de eerste niet landbouw gerelateerde bodemingreep binnen het projectgebied. Echter lijken er zich grondige bodemingrepen te hebben voorgedaan omstreeks het midden van de 20ste eeuw. Dit wordt aangetoond door de afwijkende hoogtelijnen op de topografische kaarten daterend uit 1935 enerzijds en 1952-1953 anderzijds. Ook de bodemkaart geeft aan dat er binnen het terrein vergraven gronden aanwezig zijn. Bovendien vertoont het DHM opvallend rechte onnatuurlijke features ter hoogte van het projectgebied die ons doen concluderen dat de natuurlijke bodemopbouw grondig werd verstoord.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

In de nabijheid van het projectgebied situeren zich naast talrijke archeologische resten uit de periode vanaf de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de vroege middeleeuwen eveneens de archeologische sites Briegdendok en Europark IV. Tevens valt de grote hoeveelheid resten op die in verband kunnen worden gebracht met het beleg van Maastricht en dateren van omstreeks het midden van de 18de eeuw.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?*

Op basis van beschikbare archeologische resten uit de omgeving kan geconcludeerd worden dat het terrein in oorsprong allicht een erg hoog archeologisch potentieel had. Getuige de talrijke in de omgeving aanwezige archeologische vondsten en sites daterend uit de periode vanaf de steentijden tot de Nieuwe Tijd. In het westelijke deel van het terrein bevond zich gedurende enkele decennia in het tweede kwart van de 20ste eeuw een kazerne van de douane.

Echter kan op basis van de bodemkaart, het DHM en de hoogtelijnen aanwezig op de oudere topografische kaarten besloten worden dat de oorspronkelijke topografie van het projectgebied (en zijn directe omgeving) grondig werd gewijzigd en verstoord. Hierdoor kunnen we besluiten dat het archeologische potentieel van het terrein naar beneden dient te worden bijgesteld.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Indien het terrein nog in zijn oorspronkelijke staat zou geweest zijn, zou het eventueel aanwezige bodemarchief binnen een groot deel van het projectgebied volledig worden vernield door de geplande werkzaamheden. Elders zou de impact allicht wel schade veroorzaken maar geen volledige vernieling met zich meebrengen. Aangezien de topografie van het terrein reeds grondig werd gewijzigd en het terrein reeds volledig werd bebouwd, zal er zich allicht geen waardevol archeologisch erfgoed met een hoog potentieel op kenniswinst meer bevinden binnen het projectgebied en hebben de werken geen bijkomende impact op archeologisch waardevol erfgoed.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Op basis van het huidig beschikbare bronnenmateriaal kan besloten worden dat er voldoende informatie beschikbaar is om te kunnen concluderen dat het projectgebied een laag tot geen potentieel heeft op archeologische kenniswinst ten gevolge van de reeds aanwezige verstoringen ontstaan vanaf het midden van de 20ste eeuw. Daarom raden we aan geen bijkomende onderzoeken uit te voeren.

4.2. Samenvatting niet gespecialiseerd publiek

Sinds 1 juni 2016 werd de wetgeving rond de omgang met archeologie in Vlaanderen gewijzigd. Er werden concrete criteria bepaald wanneer een bouwheer verplicht is een archeologische nota te laten opstellen. Zulke nota dient op basis van een aantal vooraf bepaalde stappen na te gaan of er zich eventueel belangrijk archeologisch erfgoed in de bodem bevindt en hoe de bouwheer hier mee moet omgaan. De nota moet geschreven worden voor het toekennen van de bouwvergunning. Het terrein waarvoor deze nota werd geschreven, voldoet aan de vooropgestelde criteria. In de eerste plaats werd een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan wat het eventuele archeologische potentieel van het projectgebied is. Daarvan kunt u hier de samenvatting lezen.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kon worden vastgesteld dat het projectgebied gelegen is in een regio die reeds vanaf de steentijden erg aantrekkelijk was voor mensen en dan ook nagenoeg uit alle archeologische periodes resten bevat gaande van neolithische nederzettingen, funeraire contexten uit de metaaltijden, Romeinse afvalconcentraties, Merovingische vondsten, middeleeuwse kerken en resten uit de Nieuwe Tijd die in verband staan met het beleg van Maastricht. Dit betekent dat de kans dat het projectgebied in één van deze periodes door mensen werd gefrequenteerd erg hoog is. In het westelijke deel van het projectgebied bevond zich bovendien gedurende het tweede kwart van de 20ste eeuw een kazerne van de douane.

Echter kon ook worden vastgesteld dat deze resten, indien ooit aanwezig, allicht volledig werden verstoord. Niet enkel de huidige bebouwing, maar vooral grondige wijzigingen in de plaatselijke topografie omstreeks het midden van de 20ste eeuw, zoals blijkt uit oude topografische kaarten, hebben deze resten allicht volledig vernield. De gegevens van de topografische kaarten blijken bovendien overeen te stemmen met de gekarteerde bodems op de bodemkaart van Vlaanderen. Voor het projectgebied worden sterk vergraven bodems weergegeven. Wanneer we tot slot het digitaal hoogtemodel van Vlaanderen bekijken, merken we op een detailweergave duidelijk onnatuurlijke rechte features ter hoogte en in de omgeving van het onderzochte terrein.

Op basis van de geraadpleegde bronnen, kunnen we concluderen dat er waarschijnlijk geen waardevol archeologisch erfgoed meer aanwezig is binnen het projectgebied en dat er geen verdere onderzoeken nodig zijn.

5. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kon bepaald worden dat het projectgebied in oorsprong een zeer hoog potentieel tot kennisvermeerdering had gezien de aanwezigheid van talrijke archeologische indicatoren in de ruime omgeving van het terrein uit nagenoeg alle archeologische periodes. Echter kon op basis van de bodemkaart van Vlaanderen, het Digitaal Hoogtemodel en de

hoogtelijnen op de topografische kaarten van het NGI uit 1935 en 1952-1953 worden afgeleid dat de oorspronkelijke topografie op het terrein grondig werd gewijzigd omstreeks het midden van de 20ste eeuw waardoor eventueel aanwezige archeologische resten grotendeels tot volledig zullen zijn vernield. Hierdoor kunnen we concluderen dat de kans op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering binnen het terrein laag tot onbestaande is. We raden dan ook geen verdere onderzoeken aan.

6. Bibliografie

6.1. Online bronnen

- www.geopunt.be
- www.cai.onroenderfgoed.be
- www.dov.vlaanderen.be
- <https://www.dov.vlaanderen.be/zoeken-acdov/DovAppZoeken/>
- www.geo.onroenderfgoed.be
- www.cartesius.be
- www.inventaris.onroenderfgoed.be
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/870>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52376>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52588>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/212846>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51791>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/150093>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/915020>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/50354>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52585>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/158939>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/207447>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51960>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/211767>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/165559>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/219558>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/164738>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/55221>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/163088>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/152309>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/50838>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/212103>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/150898>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/152353>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/50166>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/51925>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52635>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/700594>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/55266>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/50581>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/52902>

- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie51312>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie51319>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51318>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51309>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51310>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51308>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51321>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51322>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51313>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51323>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51311>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51317>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51293>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/210274>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/157053>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/915000>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/915001>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/915002>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/51314>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/55225>
- <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/207420>
- <https://loket.onroerendergoed.be>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2024>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6687>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3772>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9566>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/7069>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6481>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2307>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4223>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6320>
- http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?basemapUrl=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/20k_{69158981-C65D-4DAB-8D05-27EF2FAF8ABD}_default_404000/MapServer&lang=nl
- http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?basemapUrl=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/20k_{516BAA22-89DF-45AF-93B8-AF8683D60816}_default_404000/MapServer&lang=nl
- http://www.ngi.be/cartesius/images/air/1947_B3-tongeren_034.jpg
- http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?basemapUrl=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/25k_{COB98036-7807-4AAE-980D-D7CEF3844D20}_default_404000/MapServer&lang=nl
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Lanaken* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120367> (geraadpleegd op 6 april 2019).

- Agentschap Onroerend
Erfgoed 2016: *Gedenksteen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/870> (geraadpleegd op 8 april 2019).

6.2. Literatuur

- BOGAERT, L., *Lanaken: gepolijste bijl*, in CREEMERS, G. & A. VANDERHOEVEN (red), *Archeologische Kroniek Limburg 2001*, (*Limburg. Het Oude Land van Loon*, 85, 2006, nr 1).
- CELIS, D. e.a., *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Industrieweg te Lanaken (grenspaal 96, deel 2)*, in *Aron-rapport*, 274, 2016.
- DE RAYMAEKER, A., *Archeologienota: De geplande ontwikkeling ter hoogte van de site St. Servaes te Lanaken*, Tienen, 2017.
- DE RAYMAEKER, A. & C. DOCKX, *Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Postweg te Lanaken*, Kessel-Lo, 2016.
- DEVILLE, T. & S. HOUBRECHTS, *Tongersesteenweg te Lanaken (gem. Lanaken). Archeologienota*, in *Condor Rapporten*, 419, Hasselt, 2018.
- DRIESEN, P. & J. STEEGMANS, *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Beekveldweg te Gellik (Lanaken)*, 2011.
- HEYMANS H., *De topografie van de Merovingische grafvelden in Belgisch Limburg en Maastricht*, in *Acta Archaeologica Lovaniensia*, 17, 1978, p.66-134.
- LAUWERS, R., *Bandkeramische nederzetting te Lanaken (Limb.)*, in *Archeologie*, 1984-2, 1984, p. 101.
- REYNS, N. e.a., *Archeologisch vooronderzoek Lanaken - Briegdenbrug*, in *Rapporten All-Archeo bvba*, 052, 2011.
- SIMONS, R. e.a., *Bodestraat te Lanaken (gem. Lanaken). Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven*, in *Condor rapporten*, 99, 2012.
- SMEETS, M. & M. STEENHOUDT, *Het archeologisch onderzoek van de site Lanaken-Molenweide*, in *Archeo-rapport*, 5, 2009.
- VAN DEN BRUEL, L., *Nota: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek aan de Postweg te Lanaken*, Tienen, 2018.
- VAN DEN BRUEL, L. & L. DINGENS, *Nota: Resultaten van het landschappelijk profielputten onderzoek aan de site St.-Servaes te Lanaken*, Tienen, 2018.
- VANDERBEKEN, T. & M. MEIJERS, *Zuid-Oost-Limburgse Archeologische Dienst. Intergemeentelijke projectvereniging Bilzen - Riemst - Lanaken. Jaarverslag 2008, 2009*, p. 37-41.
- VANDER GINST, V. & M. SMEETS, *Het archeologisch onderzoek aan de Pannestraat te Lanaken*, in *Archeo-rapport*, 321, 2015.
- VAN DE STAEY, I. e.a., *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Holtstraat te Veldwezelt (Lanaken)*, in *Aron Rapport*, 206, 2014.
- VAN KERKHOVEN, I., e.a., *Europark, Gemeente Lanaken. Definitief archeologisch onderzoek, opgraving*, in *Condor Rapporten*, 175, 2015.
- VAN LIEFFERINGE, N. & M. SMEETS, *Het archeologisch vooronderzoek aan de Wijngaardstraat te Lanaken*, in *Archeo-rapport*, 390, 2016.
- VAN RANST, E. & C. SYS, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Gent, 2000.
- WESEMAEL, E. & T. HIMPE, *Archeologienota Lanaken Aanleg van een fietspad met bijhorende gracht en waterbekkens. DEEL 1: Verslag van Resultaten*, in *ARON-RAPPORT*, 538, Tongeren, 2018.

- YPERMAN, W., *Archeologienota light: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Langkeukelbeek te Lanaken*, Tienen, 2017.
- YPERMAN, W., *Archeologienota met beperkte samenstelling: Het archeologisch bureauonderzoek aan het Montaignehof te Lanaken*, Tienen, 2017.
- YPERMAN, W. & M. SMEETS, *Het archeologisch vooronderzoek aan het Europark te Lanaken*, in *Archeo-rapport*, 207, 2014.

7. Lijst figuren en bijlagen

7.1. Lijst figuren

Project code	Nr	Type	Onderwerp	Aanmaakschaal origineel	Aanmaakdatum origineel	Versie
2019C139	1	Kadasterplan	Projectgebied ten opzichte van GRB-bestand (©AGIV)	1/10000	2019	Digitaal
2019C139	2	Inplantingsplan	Nieuw ontwerp inplanting	1/200	2019	Digitaal/PDF
2019C139	3	Tertiairgeologische kaart	Uitsnede tertiairgeologische kaart thv het projectgebied (Bron: © dov.vlaanderen).	1/50000	onbekend	Digitaal
2019C139	4	Quartaairgeologische kaart	Uitsnede quartaairgeologische kaart thv het projectgebied (Bron: © dov.vlaanderen).	1/200000	2001	Digitaal
2019C139	5	Legende	Legende profieltype 30 (Bron: © dov.vlaanderen).	nvt	2007	Digitaal
2019C139	6	Bodemkaart	De bodems volgens de bodemkaart van België (Bron: © dov.vlaanderen).	1/20000	2015	Digitaal
2019C139	7	Hoogteprofiel	Doorsnede door terrein van NW naar ZO (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2015	Digitaal
2019C139	8	Erosiekaart	Projectgebied op de bodemerosiegevoeligheidskaart (Bron: © dov.vlaanderen)	1/20000	2016	Digitaal
2019C139	9	Hoogtekaart	Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (1 meter) (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2015	Digitaal
2019C139	10	Hoogtekaart	Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (1 meter), detail (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2015	Digitaal
2019C139	11	Historische kaart	Kaart van Villaret	onbekend	1745-1748	Digitaal
2019C139	12	Historische kaart	Uitsnede kaart van Ferraris, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	1771-1778	Digitaal
2019C139	13	Historische kaart	Kaart van Maestricht en omgeving (bron: www.cartesius.be)	1/10000	1847-1848	Digitaal
2019C139	14	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	1841-1843	Digitaal
2019C139	15	Historische kaart	Topografische kaart Vandermaelen, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	1846-1854	Digitaal
2019C139	16	Topografische kaart	Topografische kaart NGI 1872	1/10000	1872	Digitaal
2019C139	17	Topografische kaart	Topografische kaart NGI 1935	1/10000	1935	Digitaal
20019C139	18	Luchtfoto	Luchtopname 1947-1948 (www.cartesius.be)	nvt	1947-1948	Digitaal
2019C139	19	Topografische kaart	Topografische kaart NGI 1952-1953	1/10000	1952-1953	Digitaal
2019C139	20	Orthofoto	Orthofoto van het plangebied 1971 (Bron: © AGIV)	onbekend	1971	Digitaal
2019C139	21	Orthofoto	Orthofoto van het plangebied 1979-1990 (Bron: © AGIV)	onbekend	1979-1990	Digitaal
2019C139	22	Orthofoto	Orthofoto 2000-2003 van het plangebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	2000-2003	Digitaal
2019C139	23	Orthofoto	Orthofoto 2016 van het plangebied (rood). (Bron: © AGIV)	onbekend	2016	Digitaal
2019C139	24	CAI	CAI-locaties in de omgeving van het plangebied (©CAI Vlaanderen)	1/10000	2018	Digitaal
2019C139	25	Bodemgebruikskaart	Projectgebied op de bodemgebruikskaart van Vlaanderen (Bron: © dov.vlaanderen).	1/20000	2015	Digitaal
2019C139	26	Foto	Foto bestaande bebouwing straatzijde	nvt	2019	Digitaal
2019C139	27	Analyseplan	Aanduiding afgraafdieptes op GRB-bestand	1/10000	2019	Digitaal

7.2. Lijst Bijlagen

Projectcode	Nummer Bijlage	Onderwerp	Figuurnummer	Pagina
2019B4	Bijlage 1	PDF nieuw ontwerp inplanting	2	7
2019B4	Bijlage 2	PDF Programma van maatregelen	Apart volume	/
2019B4	Bijlage 3	PDF Privacy-fiche		